

132-1-20

СТРОГО

20

О Т Ч Е Т

на БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА за дейността ѝ
през 1960 година

55 мисл

-ооо-

20

БЪЛГАРСКА

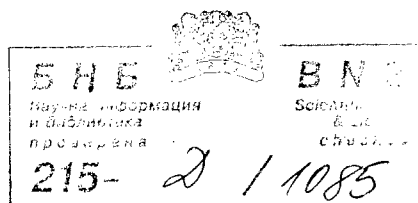
НАРОДНА

БАНКА

20
A/I-82

ОТЧЕТ НА БНБ ЗА 1960 Г.

1960 г.

Б Е Л Е Ж К И

по писмо № X-165 от 27.V.1.г. на Министерството на финансите по доклада за дейността на Българска народна банка за 1960 г.

По бележките на Министерството на финансите относно доклад за дейността на банката за 1960 година даваме следните пояснения:

1. Отклоненията на реализирания емисионен резултат за годината от плана се дължи на непълно усвояване на заплануваните плащания на ТКЗС. По план през I-то тримесечие на 1960 година на ТКЗС трябваше да се изплатят 2,060 милиона лева, а се изплатиха 1,946 милиона лева; за второто тримесечие бяха предвидени 1,420 милиона лева, а се изплатиха 1,351 милиона лева; за III-то тримесечие при план 1,720 милиона лева се изплатиха 1,553 милиона лева и за IV-то тримесечие при план 1,320 милиона лева, се изплати 971 милиона лева.

Както е известно планът за селскостопанската продукция на ТКЗС за 1960 година не се изпълни и това се отрази върху доходите на стопанствата и върху размера на изтеглените от тях суми от банката за авансиране на кооператорите. Независимо от това, в плащането на плащанията на ТКЗС банката среща сериозни трудности от несигурността на данните по производствено-финансовия план на ТКЗС и невъзможността да използва тоя план, поради ненавременното му съставяне.

2. В отчета не са дадени данни за процента на инкасицията за сумата на постъпленията в налични пари от стокооборота чрез П.т.т.станции, както и за употребените постъпления от стокооборота за изкупуване на селскостопански произведения, тъй като това са технически подробности, макар и да не са без значение за работата на банката по регулиране на паричното обръщение. Действителният процент на инкасицията за 1960 година е 87.9 срещу 87.1 за 1959 година. Повишението на процента на инкасицията улеснява работата на банката по регулиране на паричното обръщение, тъй като дава възможност за по-пълно мобилизиране паричните средства на населението по линията на стокооборота.

3. В емисионния резултат за III-то тримесечие на годината е допусната техническа грешка - планът е 290 милиона лева, а не 400 милиона лева и изпълнението 269, а не 388 милиона лева.

4. От изнесеното в доклада, че голям брой ТКЗС са приключили неправилно сметките си за 1960 година Министерството на финан

сите прави извода, че Българската народна банка не е провела достатъчно контрол върху стопанската и финансова дейност на стопанствата.

Изнесените случаи за неправилно приключване на сметките на ТКЗ са единични явления и не е правилно въз основа на тях да се прави извод за контрола на банката върху ТКЗ вобще.

5. За констатираните слабости в своята работа банката взема необходимите мерки, като се стреми непрекъснато да подобрява формите и методите на работа, за да се засили контрола и въдействието на банката върху дейността на предприятията, в това число и върху дейността на ТКЗ. На стр. 40 са изброени насоките, в които банката е взела мерки за подобряване на своята работа, за да се издигне тя на нивото на изискванията.

Намираме, че не е необходимо да занимаваме Министерския съвет какви конкретно мерки са набелязани в тази насока.

6. Затруднение или недостиг на ресурси поради съществуващия ред на кредитиране на несезонните промишлени предприятия със заемни по оборота банката не среща. С установената практика обаче, банката от кредитиращ орган, се превръща и във финансиращ, което е принципно неправилно от гледна точка на това, че тя е и емисионен институт.

7. В доклада е отбелязано, че нарастналите кредитни нужди на народното стопанство, се задоволяват за сметка не на стабилните ресурси, а на други привлечени средства, със сравнително нестабилен характер - средствата на БИВ и ДСК, с което Министерството на финансите не е съгласно.

Ние не отричаме, че абсолютния размер на средствата на БИВ и ДСК трябва да нарастват и те ще нарастват във връзка с ръста на капиталното строителство и пр. Прекомерното им нарастване обаче считаме, че е резултат и на неизпълнение на плана за капиталните вложения и на незадоволено потребителско търсене главно на жилища, телевизори, леки коли и др., поради което не можем да приемем, че темпът на прекомерното нарастване на тези ресурси ще се запази.

8. Предложението на Министерството на финансите да се включи в постановлението нова точка, с която да се задължи банката да преразгледа отново Правилника за контрола по разходването на фонда работна заплата, намираме за неправилно. С т. 5 на 81 постановление на Министерския съвет, се предвижда да се възстанови месечният контрол по разходването на фонда работна заплата. Освен това с т. 2 на 57 постановление се забранява предприятията да задържат надпланов брой работници без да е спазена производителността на труда. С тези разпоредения, с които е съобразен Правилника за контрола

Строго поверително

До

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
другаря АНТОН ЮГОВ

Т у к

№: 40-1273/6. II 611.

Одобрен от Централните
с протокол № 26/6. II 611 г.
Резултат

Д О К Л А Д

от КИРИЛ НЕСТОРОВ, председател на
Българска народна банка

Относно: годишният отчет, баланса
и сметките за загубите и
печалбите на Българската
народна банка за 1960 г.

Другарю Председател,

Обстановката, при която Българската народна банка проведе своята дейност през 1960 година се характеризира с успешното изпълнение на държавния народно стопански план за годината. По основните показатели от плана бе достигнато равнището, предвидено за края на третата петилетка. Изпълнени бяха важни мероприятия за повишаване благосъстоянието на народа.

В съответствие с осъществения през 1960 година ръст в развитието на народното стопанство, увеличи се размерът на отпуснатите от банката заеми на предприятията. Нарасна значително и обемът на разплащанията чрез Българска народна банка.

Всичко това бе съпроводено с допълнително напрежение в работата на банката. Необходимо беше да се повиши равнището на икономическата работа и ефективността на банковия контрол чрез лева.

С оглед на това, през отчетната година вниманието на банката бе насочено главно към въпросите по регулирането на паричното обръщение, за разкриване и оползотворяване на резервите и към правилното използване на средствата в народното стопанство. Значителни грижи възникнаха за банката във връзка с неизпълнението на плана по стокооборота от голяма част от търговските предприятия. За по-дълбоко навлизане на банковия контрол в икономиката на трудово-кооперативните земеделски стопанства, през годината бяха

приведени на пряко кредитиране 396 трудово-кооперативни земеделски стопанства. Засилено бе въздействието на банката за повишаване производителността на труда и снижение себестойността на продукцията. Възприети бяха по-ефикасни методи на контрол и въздействие за предотвратяване на преразходи по фонда работна заплата.

В изпълнение на задачата за повишаване производителността на труда, за снижение себестойността на продукцията, за по-пълно използване на наличната техника и оползотворяване на местните суровини и отпадъци, значително се повиши през годината интересът на предприятията към заемите за малка механизация. От страна на банката също бе отделено голямо внимание за подобряване работата по отпускането на тези заеми.

Изпълнението на основните задачи на банката през 1960 година е показано в следващите раздели на отчета.

I. ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ

Развитието на паричното обръщение през 1960 година протече в рамките на плана. Правителствената директива по паричното обръщение, залегнала в тримесечните касови планове на банката, се изпълни с малки отклонения и за четирите тримесечия. През първото тримесечие се пуснаха в обръщение 173 милиона лева срещу предвидени 197 милиона лева, през второто тримесечие - 37 милиона лева срещу предвидени 35 милиона лева, през третото - 388 милиона лева срещу 400 милиона лева, а през четвъртото тримесечие се изтеглиха от обръщение 199 милиона лева срещу предвидени 130 милиона лева.

Заслужават внимание някои изменения, които настъпиха през годината в обема и структурата на постъпленията и плащанията по отделните показатели на касовия план, подробно показани в приложение № 1.

Общият размер на плащанията към населението от 22.237 милиона лева през 1959 година нарасна на 24.996 милиона лева през 1960 година или с 12,4%. Основен дял в тях заемат плащанията за заплати, които от 12.995 милиона лева през 1959 година се увеличиха на 15.710 милиона лева през 1960 година - т.е. с 2.715 милиона лева или с 20,9%. Нарасна и техният относителен дял в общата сума на плащанията по касовия план от 58,5% за 1959 година на 62,9% за 1960 година. Освен разширението на производството и строителството,

пряко влияние за големия ръст на плащанията за заплати оказа даденото увеличение на заплатите на някои категории работници и служители в размер на около 700 милиона лева за годината. Независимо от това през годината 29 трудово-кооперативни земеделски стопанства в планински и полупланински райони бяха превърнати в държавни земеделски стопанства, във връзка с което фондът на работната заплата за годината бе увеличен с около 240 милиона лева.

От гледна точка на паричното обръщение трябва да се отбележи като неблагоприятен факт през отчетната година несъответствието в растежа на производителността на труда и средната работна заплата. В сравнение с 1959 година производителността на труда в промишлеността се е увеличила с 2,7%, докато средната работна заплата се е увеличила със 7,2%. Изтъкнатата диспропорция в растежа на производителността на труда и средната работна заплата се отразява неблагоприятно върху паричното обръщение.

Поради неизпълнението на плана за селскостопанската продукция, плащанията на трудово-кооперативните земеделски стопанства за трудови и други разходи през 1960 година показват намаление с 11 милиона лева или 0,2%. Относителният дял на тези плащания обаче в общата сума на плащанията по касовия план се е намалил от 26,2% за 1959 година на 23,3% за 1960 година.

Чувствително е намалението в плащанията за селскостопански произведения. През 1960 година за изкупуване на селскостопански произведения са отпуснати от касите на банката 385 милиона лева и са изразходвани от постъпленията от стокооборота на потребителните кооперации 324 милиона лева или общо на населението са изплатени за селскостопански произведения 709 милиона лева срещу 999 милиона лева за 1959 година. Голямото намаление на плащанията по този показател е последица от пълното коопериране на селското стопанство и от намалението на свободните излишъци на селскостопански произведения в членовете-кооператори.

Общият обем на постъпленията по касовия план се е увеличил от 21.955 милиона лева през 1959 година на 24.730 милиона лева през 1960 г. или с 12,6%. Най-голям дял от тях представляват постъпленията от стокооборота. Въпреки абсолютното им нарастване с 1.727мл

лева, тяхното относително тегло в общата сума на постъпленията бележи намаление-от 71,9% на 70,8%. Това явление е свързано със съществуващите недостатъци в работата на търговските предприятия и организации, които са пречка за по-пълно задоволяване нуждите на населението и по привличане на паричните му средства в банката. Обстоятелството, че потребителското търсене на някои видове стоки не можа да бъде напълно задоволено е до известна степен причина за насочването на свободните парични средства на населението през годината към Държавната спестовна каса. В сравнение с 1959 година реализираният през 1960 година стокооборот нарасна с 10,5%, докато виговете при Държавната спестовна каса се увеличиха за същото време с 30,2%.

При голямото нарастване на паричните доходи на населението задачата за тяхното мобилизиране изисква да се разширяват непрекъснато и нестоковите услуги на населението. Въпреки чувствителното нарастване на постъпленията в банката от комунални, битови, транспортни и други услуги, възможностите за още по-пълно привличане свободните парични средства на населението по тези канали на паричното обръщение не са напълно използвани. Особено добри резултати в това направление могат да се получат от разширяване и подобряване на комуналните и битови услуги и от разширяване на кинорежата. Банката ще използва всички възможности да въздействува за разширяване и подобряване дейността на предприятията за услуги, за да осигури по тоя начин по-пълно привличане на доходите на населението.

Тенденциите в развитието на паричното обръщение през последните пет години се виждат от следната таблица:

<u>Години</u>	<u>Размер на паричното обръщение към 31.XII.</u>	<u>Нарастване за годината</u>
1956		202
1957		145
1958		244
1959		298
1960		281

Данните показват непрекъснато нарастване на количеството на парите в обръщение. За 1960 година нарастването на паричното обръщение е по-малко от това за 1959 година, въпреки че през годината на населението се изплатиха много повече пари отколкото през 1959 година.

Изтъкнатите тенденции характеризират развитието и на средногодишния размер на паричното обръщение, което се вижда от следната таблица:

/в милиони лева/

Година	Среден размер на паричното обръщение за годината	Нарастване на паричното обръщение за годината	% на нарастване на паричното обръщение	% на нарастване на паричните доходи на населението
1956		159	112,2	107,1
1957		231	115,9	112,0
1958		304	118,0	115,1
1959		290	114,5	116,6
1960		356	115,6	111,8

Горните данни показват, че средният размер на паричното обръщение нараства непрекъснато, като нарастването върви заедно с растежа на паричните доходи на населението. С изключение на 1959 година, растежът на паричното обръщение системно изпреварва нарастването на паричните доходи на населението. Това явление се определя от обстоятелството, че растящите парични доходи на населението не се привличат в достатъчна степен чрез съответно нарастване и на разходите му, вследствие на което в населението се задържат пари, които увеличават размера на паричното обръщение.

Най-пълното и бързо възвръщане на паричните средства на населението в касите на банката зависи главно от стокооборота. Относителният дял на паричните доходи на населението, които се привличат чрез стокооборота обаче ежегодно намалява. През 1959 година реализираният стокооборот съставлява 79,5% от доходите на населението, а за 1960 година 78,6%. Или през 1960 година всеки сто лева стокооборот е облужван от 11,0 лева пари в обръщение срещу 10,60 лева за 1959 година.

Намаляването на възвращаемостта на пуснатите в обръщение пари чрез стокооборота се отрази неблагоприятно върху скоростта на обръщението на парите през касите на банката. През 1960 година скоростта на паричния оборот е 10,33 пъти срещу 10,59 пъти за 1959 г.

Прирътът на количеството на пуснатите в обръщение пари през 1960 година при значителното нарастване на паричните доходи на населението свидетелствува за благоприятното развитие на паричното обръщение през годината съобразно изискванията на закона за паричното обръщение.

Итъннатите тенденции в развитието на паричното обръщение и преди всичко по-бързото увеличение на парите в обръщение от доходите на населението поставят сериозно въпроса за по-пълно привличане на паричните доходи на населението по линията на стокооборота чрез подобряване обема и структурата на стоковите фондове и работата на търговските предприятия и организации. При по-пълно задоволяване на платежоспособното потребителско търсене съществуват възможности да се ускори обръщението на парите и да се осигури обслужването на стопанския оборот с по-малко пари в обръщение.

Условие за правилното развитие на паричното обръщение е и осигуряването на възможно най-голяма равномерност в плащанията, от които главно зависят колебанията в размера на паричното обръщение. През 1960 година банката проведе редица мероприятия в тая насока. Подобри се графикът за отпускане средства за изплащане заплатите на работниците и служителите, като се направи по-равномерно разпределение на плащанията по дни. Засили се контролът за редовно месечно авансиране на членовете на трудово-кооперативните земеделски стопанства, което е от съществено значение за ускоряване обръщението на парите в селото. Внесе се повече съгласуваност в сроковете за изплащане на пенсията със сроковете за изплащане на заплатите и пр.

В работата на банката по оперативното планиране и регулиране на паричното обръщение през годината се допуснаха и някои слабости.

Въпреки усилията в това направление все още не е осигурено редовно и пълно инкасиране на постъпленията в налични пари на предприятията, организациите и учрежденията. Това важи най-вече за селските потребителни кооперации, където трудностите по организиране на навременно и пълно инкасо са най-големи.

Още има да се желае и по отношение подобряването на икономическата работа на банковите клонове с предприятията и организациите в хода на изпълнението на задачите по регулиране на паричното обръщение. Пред банката стои задачата да осигури още по-дълбоко навлизане в икономиката на предприятията и организациите от страна на банковите клонове, за да се разкриват своевременно недостатъците, които пречат за изпълнението на плановете и се въздейства резултатно за тяхното отстраняване.

II. КРЕДИТНА ДЕЙНОСТ

При провеждане на кредитната дейност през отчетната година, Банката насочи своите усилия за засилване въздействието и контрола върху предприятията за осигуряване изпълнението на народностопанския план по всички показатели, за прилагане строг режим на икономии и за разкриване на допълнителни резерви. Засили се участието на Банката при съставяне на плановете на предприятията. Повечето банкови клонове въздействаха по-активно за съставяне на реални плановете, стимулиращи ускоряване на обръщаемостта на оборотните средства, ликвидирани на залежалите, нетърсените и ненужните стоки и материали, снижаване себестойността на продукцията и намаляване разносните на обръщението. Подобрива се връзките на банковите клонове с местните държавни и партийни органи, което повдигна равнището на банковия контрол.

Има подобряване и в икономическата работа на Банката. Разкриваните слабости и недостатъци в предприятията при предварителния контрол и при анализите на балансите и отчетите, се обследваха допълнително в самите предприятия. Резултатите от проверките се обсъждаха в предприятията, като се набелязваха конкретни мероприятия за тяхното отстраняване.

През годината Банката отпусна своевременно необходимите кредити на предприятията за доставяне на предвидените в плановете им материали и стоки, за да се осигури срочното и качествено изпълнение на поставените им с народностопанския план задачи. При временни финансови затруднения или при предсрочни или следсрочни доставки на предприятията се даваха допълнителни кредити за временни нужди. По този начин Банката задоволяваше навреме всички кредитни нужди на предприятията.

Кредитната дейност Банката провеждаше въз основа на утвърдените от Министерския съвет тримесечни кредитни плановете. Те се съставяха на базата на показателите от финансово-стопанските плановете на предприятията и на плановете за движението на кредитираните стоково-материални ценности.

Тримесечните кредитни плановете се изпълняваха с малки отклонения в тяхната обща сума. През I-то тримесечие планираните кредити бяха превишени с 2,3%, а през останалите тримесечия, не бяха усвоени: през II-то тримесечие с 0,3%, през III - с 3,8% и през IV-то тримесечие с 4%. /Справка по приложение № 2/.

По някои от заемите обаче отклоненията бяха значителни. Планираните кредити по заемите за планови запаси например не се използваха от 10-20% главно поради недоставянето в срок на планираните вноски и местни суровини и материали, изпълнение на производствените планове за сметка на преходните остатъци, изпълнение на плановете за реализацията и други.

По заемите за авансиране и изкупуване не се усвояваха планираните кредити, главно поради неизпълнение на плана за изкупуването на редица селскостопански произведения, на изпълнение на плана за износа на тютюна в началото на годината, на по-голямата реализация на млечни продукти, гроздови и ликьорни вина, винен дестилат, ракии и други.

Заемите по стокооборота и по специални разпоредения в търговията показаха също отклонения от планираните кредити. Поради неизпълнение на плана по стокооборота и натрупване на надпланови запаси, голяма част от редовните заеми по стокооборота бяха отнесени в просрочие. Затова при сравняване общите суми на всички редовни и просрочени заеми в търговията се вижда, че няма големи отклонения между планираните и използваните кредити.

Планираните кредити по заемите за сезонни разходи в селското стопанство са превишавани главно поради отпуснати по решение на Министерския съвет допълнителни кредити за наличната в началото на годината готова продукция от зърнени храни, от животни за уговяване и лозов и овощен посадъчен материал. Освен това в края на годината някои ТКЗС не издължиха част от заемите си, тъй като не реализираха цялата произведена продукция и не достигнаха планирания прираст на животните. През 11-то тримесечие 396 ТКЗС преминаха на пряко кредитиране и в техните заеми се включиха и авансите за изкупуване на селскостопански произведения, които по-рано те получаваха чрез изкупвателните организации.

Обемът на отпуснатите заеми от Банката се увеличи от 144 млрд. лева през 1959 г. на 149 млрд. лева през 1960 г. В промишлеността нарастването е от 40,4 млрд. лева на 47,3 млрд. лева, в селското стопанство - от 4,1 млрд. лева на 8,6 млрд. лева, докато в търговията има намаление от 98,2 млрд. лева на 93,2 млрд. лева.

Средномесечните остатъци на редовните банкови заеми са нараснали от 13.619 млн. лева през 1959 г. на 15.516 млн. лева през

1960 г. или с 1.897 млн. лева, което представлява 14%. За същия период средномесечните остатъци на просрочените заеми са увеличени от 605 млн. лева на 1.433 млн. лева или със 137%. /Приложение № 3/.

Размерите на редовните и просрочените заеми в началото и края на годината, разпределени по отрасли и сектори на народното стопанство, са показани в следната таблица:

ОТРАСЛИ И СЕКТОРИ	Остатъци на редовните и просрочените заеми на:				+ увеличение - намаление	
	31.XII.1959 г.		31.XII.1960 г.			
	млн. лв.	%	млн. лв.	%	млн. лв.	%
1. Промисленост	5.695	39,6	6.108	37,9	+ 413	7,2
а/вътрешна	6.850	47,7	7.276	45,1	+ 426	6,2
2. Търговия: б/външна..	793	5,5	1.266	7,8	+ 473	59,6
3. Селско стопанство..	923	6,4	1.435	8,9	+ 512	55,5
4. Транспорт	109	0,8	41	0,3	- 68	62,4
Общо:	14.370	100,-	16.126	100,-	+ 1.756	12,9
От тях:						
а/ държавен сектор ...	12.006	83,5	13.467	83,5	+ 1.461	12,2
б/ кооперативен сектор	2.364	16,5	2.659	16,5	+ 295	12,5

Увеличението на заемите на 31 декември 1960 г. спрямо размера им в края на 1959 г. с 12,9 % е резултат главно на нарасналия обем на промишлената и селскостопанската продукция и на стоковите запаси в търговията. Произведената промишлена продукция през 1960 г. е с 13,4% в повече спрямо продукцията за 1959 г. Стокооборотът на дребно през 1960 г. е изпълнен с 11,6% в повече в сравнение със стокооборота през 1959 г.

А. Кредитиране на промишлеността

Общият размер на редовните и просрочените заеми в промишлеността е нараснал от 5.695 млн. лева в края на 1959 г. на 6.108 млн. лева на 31 декември 1960 г. или с 413 млн. лева. Нараснали са само заемите на държавните промишлени предприятия. Заемите на кооперативните промишлени предприятия в края на двете години възлизат на 148 млн. лева.

Средномесечните остатъци на редовните и просрочените заеми в промишлеността са нараснали от 5.589 млн.лева през 1959 г. на 6.641 млн.лева през 1960 г. или с 1.052 млн.лева. При държавните промишлени предприятия те нараснаха с 1.093 млн.лева, а при кооперативните предприятия намаляха с 41 млн.лева.

Нарастването на заемите на промишлените предприятия през 1960 г. в сравнение с 1959 г. е резултат главно на нарастването на производствената програма. Трябва да се отбележи обаче, че заемите на промишлените предприятия биха нараснали със значително по-голяма сума, ако през отчетната година не бяха преведени на пряко кредитиране 396 ТКЗС. С този начин на кредитиране на кооперативните стопанства Банката престана да отпуска заеми за авансиране на ТКЗС на промишлените предприятия, които ^{из} купуват селскостопански произведения от стопанствата.

Промишлените предприятия, които преработват селскостопански произведения, се кредитират от Банката за производствената им дейност със заеми за авансиране и изкупуване. Тези заеми възлизат на 31 декември 1960 г. на 3.236 млн.лева и представляват 55,6% от общата сума на заемите на всички промишлени предприятия. В сравнение с 31 декември 1959 г. те са нараснали само с 43 млн.лева по посочената по-горе причина. Поради характера на дейността на тези предприятия, Банката ги кредитира безлимитно. В процеса на кредитирането обаче банковите клонове следят за изпълнението на плановете за реализация на готовата продукция главно от зеленчукови и плодови консерви и за предварителното обвързване на тези планове с договори за пласмент, за да бъдат предотвратявани неудачи, които биха донесли загуби за народното стопанство.

Промишлените несезонни предприятия се кредитират за производствената им дейност със заеми по оборота и за наднормативните натрупвания от материали, суровини и готова продукция, образувани по планов ред - със заеми за планови запаси. На 31 декември 1960 г. заемите по оборота възлизат на 928,8 млн.лева и представляват 15,9% от общата сума на заемите на всички промишлени предприятия. В сравнение с 31 декември 1959 г. те са нараснали с 246,8 млн.лева, които представляват тази част от нормативите на оборотните средства на предприятията, която се покрива с банков заем. Заемите за планови запаси на тези предприятия възлизат на 31 декември 1960 г. на 604,9 млн.лева.

Заемите по оборота се въведоха в кредитната дейност на Банката нашироко през 1959 г. Те представляват 30% от нормативите на оборотните средства на предприятията, определени с финансовите планове. При този начин на кредитиране в СССР предприятията получават пълен размер на оборотните средства, като срещу сумата на отпусканите заеми по оборота Държавната банка блокира 30% от собствените оборотни средства на предприятията. С други думи, като ресурс за тези заеми служи блокираната част от собствените средства на самите предприятия. У нас допълването на нормативите става от други ресурси на Банката.

Отпускането на заемите по оборота става в съответствие с плановете на промишлените предприятия. Заемите за планови запаси също така се отпускат в съответствие с предвидените в плановете натрупвания от суровини, материали и готова продукция. При съставянето на плановете за материално-техническо снабдяване много предприятия занижават тенденционно преходните остатъци в началото на годината, за да си осигурят по-големи доставки. По тези планове през годината се правят в много случаи промени, за да се осигурят банкови кредити за изплащане на материални ценности, които се натрупват в значително по-големи количества от реалните нужди на предприятията. По такъв начин в редица предприятия вместо ускоряване, се получи забавяне в обръщаемостта на оборотните средства. Трябва да се отбележи, че това се допуска поради обстоятелството, че много от банковите клонове приемат за кредитиране всички материални ценности, щом натрупването им е предвидено в плановете на предприятията. В такива случаи те не се отнасят критично към плановете, не предявяват изисквания за коригиране на плановете и не отказват кредити, когато образуваните натрупвания превишават реалните потребности на предприятията.

По този въпрос Банката прави специално проучване и при нужда ще информира за резултатите Министерския съвет.

В. Кредитиране на селското стопанство

За по-активно въздействие на Българска народна банка за изпълнение на производствените планове на ТКЗС и за засилване на банковия контрол за тяхното финансово укрепване, през 1959 г. беше приложено като опит пряко кредитиране на 32 стопанства. При този начин на кредитиране Банката отпуща на стопанствата всички

необходими средства за производствени нужди, включително и за авансиране на кооператорите. При обикновения начин на кредитиране стопанствата получаваха необходимите им средства за авансиране на кооператорите от изкупвателните организации.

По решение на Министерския съвет, през 1960 г. на пряко кредитиране бяха приведени още 396 стопанства. Главно поради това краткосрочните кредитни вложения в селското стопанство нараснаха твърде много - от 923 млн. лева на 31 декември 1959 г. на 1.435 млн. лева на 31 декември 1960 г.

На ТКЗС и ДЗС през 1960 г. бяха отпуснати заеми общо в размер на 7.214 млн. лева срещу 2.686 млн. лева за 1959 г. А средно-месечните остатъци на заемите за 1960 г. са 2.025 млн. лева срещу 1.021 млн. лева.

Заемите на ТКЗС на 31 декември 1960 г. възлизат на 1.044 млн. лева. Те са нараснали в сравнение с предшествувашата година главно поради посочената по-горе причина - превеждането на пряко кредитиране на 396 стопанства. Увеличението на заемите се дължи също така на по-голямата им производствена програма.

За своевременното предоставяне на необходимите банкови кредити на ТКЗС и за засилване на контрола върху стопанствата и финансовата им дейност, през 1960 г. Банката проведе редица мероприятия, по-главните от които са:

а/ засили се и се подобри непосредственото участие на банковите клонове при съставянето и утвърждаването на производствено-финансовите планове на ТКЗС. Честите случаи на извършване промени в производствено-финансовите планове на ТКЗС от страна на ОНС показват, че тези планове все още не обхващат напълно и правилно задачите на кооперативните стопанства по народностопанския план и че участието на банковите клонове при планирането в ТКЗС трябва да се засили и задълбочи още повече;

б/ повишиха се изискванията към провеждания от банковите клонове контрол за по-редовно и по-правилно авансиране на кооператорите, като още през течение на годината чрез извършваните проверки за очакваното изпълнение на производствено-финансовите планове, се вземаха мерки за предотвратяване преавансирането на кооператорите;

в/ понеже в повечето от ТКЗС в края на 1960 г. част от продукцията остана нереализирана и това постави стопанствата в

затруднение при разплащането им с кооператорите, с постановление № 260 от 1 декември 1960 г. Министерският съвет разпореди да се кредитират срещу наличната продукция - животни за угодяване, лозови резници, вкоренени лози, овощен посадъчен материал и семена онези ТКЗС, които са заделили през изтеклата година най-малко по 1 % от паричните си доходи за фонд "Оборотен". По същото постановление бяха кредитирани в размер до 70 % от заделения в края на годината преходен запас от концентриран фураж и сено, необходим за изхранване на увеличения брой животни онези ТКЗС, в които броят на добитъка за отделните видове животни е увеличен над 15%;

г/ за подпомагане на финансово затруднените ТКЗС, с разпореждане № 2149 от 12 декември 1960 г. на Министерския съвет, се възложи на Банката да кредитира трудово-кооперативните земеделски стопанства за стопанската им дейност за 1960 и 1961 г. и при наличие на просрочени заеми;

д/ с цел да се предотврати повтарянето на грешките при приключването на сметките в края на годината и за да се избегне неоснователното завишаване заплащането на труда на кооператорите, Банката и Министерството на земеделието дадоха съвместни указания на банковите клонове и окръжните народни съвети за провеждане на контрол за правилно и реално приключване на сметките на кооперативните стопанства за 1960 г..

Заемите на ДЗС възлизат на 31 декември 1960 г. на 391 млн. лева срещу 193 млн. лева за 1959 г. Тяхното голямо нарастване се дължи главно на образуваните през 1960 г. 9 нови ДЗС в граничните, планински и полупланински райони и на увеличените запаси от фуражи за изхранване на животните до новата реколта.

Финансиране, кредитиране и контролиране на машино-тракторните станции

Във връзка с финансирането, кредитирането и контрола върху стопанската и финансова дейност на машинотракторните станции и през 1960 г. вниманието на Банката бе насочено към осигуряване правилно разходване на предоставените на МТС бюджетни средства съобразно изпълнението на производствено-финансовите планове, както и към своевременно отпускане на необходимите банкови заеми за посрещане на разходите при изпълнение на производствената програма от МТС.

Изпълнението на производствената програма в декари мека оран и размерът на използваните бюджетни средства от МТС за изпълнение на производствената програма са дадени в следната таблица:

Година	Производствена програма в хил. декари мека оран			Използувани бюджетни средства в млн. лева		
	план	отчет	%	план	отчет	%
А	1	2	3	4	5	6
1959 година	159.645	186.030	116,5	1.197	1.229	102,7
1960 година	191.875	206.875	107,9	1.370	1.346	98,2

Производствената програма на тракторните станции за 1960 г. е изпълнена с около 15 млн. декара мека оран, като в сравнение с 1959 г. е извършена работа в повече с 20,8 млн. декара мека оран. При планова себестойност на 1 декар мека оран 6,62 лева за 1960 г. МТС са реализирали себестойност 6,50 лева или в по-малко с 0,12 лева на 1 декар мека оран, с което са спестили бюджетни средства в размер на 24 млн. лева. Спрямо 1959 г. себестойността на 1 декар мека оран е снижена с 0,10 лева.

Наред с финансирането през отчетната година Банката е отпуснала на тракторните станции краткосрочни заеми в размер на 29,9 млн. лева за посрещане на разходите по изпълнението на производствената им програма.

Контролът, който Банката упражняваше върху стопанската и финансова дейност на МТС се обхващаше както при ежедневното извършване на разходите от МТС, така и при проверки на място въз основа на тримесечните финансови отчети и счетоводната отчетност на МТС. Констатираните нередности и слабости в дейността на МТС се разглеждаха съвместно с ръководството и производствения актив на станциите, а набелязаните мероприятия и сроковете за тяхното изпълнение се правеха достояние на окръжните народни съвети, респективно отделите "Селско стопанство" и на окръжните банкови клонове.

В. КРЕДИТИРАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА

а/ Вътрешна търговия

Заемите за вътрешно-търговските предприятия и организации и на предприятията за материално-техническо снабдяване възлизат на 31 декември 1960 г. на 7.276 млн. лева и представлява 47,7% от заемите на всички кредитирани от Банката предприятия. В сравнение

с 1959 г. те нараснаха с 426 млн. лева. /Справка приложение № 4/.

Средномесечните остатъци на заемите са увеличени от 6.620 млн. лева през 1959 г. на 7.282 млн. лева през 1960 г. или с 662 млн. лева.

Използуваните от търговските предприятия редовни заеми на 31 декември 1960 г. са в по-малко в сравнение с 1959 г. с 1.212,3 млн. лева. Същевременно обаче просрочените заеми нараснаха с 1.637,9 млн. лева.

Значителното намаление на редовните и нарастването на просрочените заеми се дължи главно на неизпълнението на плана по стокооборота на дребно за годината с 2 %. Много от предприятията на едро също не изпълниха плана за продажбите и натрупаха свръхпланирани запаси.

Неизпълнението на плана за стокооборота и наличието на големи свръхнормативни стокови запаси в търговията бяха в центъра на вниманието на Банката през годината. Въпреки че бяха използвани всички банкови средства за въздействие, особени резултати не се получиха.

Свръхнормативните запаси от стоки през 1959 г. бяха кредитирани със заеми за планови запаси. С цел да се засили банковия контрол за ликвидирането им и за пресичане пътята за нови натрупвания, с 1089-то разпореждане на Министерския съвет от 5 юли 1960 г. се нареди на окръжните търговски предприятия и на окръжните народни съвети да съставят планове за ликвидирането на тези стокови запаси в продължение най-много до четири години. Съобразно изготвените планове Банката отпусна на предприятията заеми по специални разпореждания, като сроковете за тяхното погасяване бяха съгласувани с определените срокове за намалението на свръхнормативните запаси. За 1960 г. обаче намаление на свръхнормативните стокови запаси не се получи.

Известно е, че голяма част от свръхнормативните запаси, които се намират предимно в окръжните търговски предприятия, се състои от залежали, нетърсени, некачествени и демодирани стоки. Много от тях са загубили качеството си на редовна стока и кредитирането им по единните държавни цени е в разрез с принципа за реалното обезпечение на банковите заеми. Такива стоки не подлежат на кредитиране. Трябва да отбележим обаче, че банковите клонове в много

случаи кредитираха и такива стоки, с което нарушаваха този принцип на кредитиране и фактически отстъпиха от борбата за най-бързо ликвидирание на запасите от такива стоки.

б/ Външна търговия

Заемите на външнотърговските предприятия на 31 декември 1960 г. възлизат на 1.265,9 млн.лева, срещу 792,6 млн.лева за 1959 г. или с 473,3 млн.лева повече. Средномесечните остатъци на заемите за 1960 г. обаче превишават същите за 1959 г. само със 75 млн.лева. Нарастването на заемите в края на 1960 г. се дължи главно на големия размер на дотациите за м.декември, които съгласно 1716-то разпореждане на Министерския съвет от 1958 г. са получени през м.март на 1961 г. Докато в края на 1959 г. имаше невъзстановени дотации за 198 млн.лева, в края на 1960 г. техният размер е 578 млн.лева или с 380 млн.лева повече. Освен това съгласно разпореждане на Министерския съвет № 2248 от 26 декември 1960 г. износните предприятия в края на годината изкупуваха стоки по плана за 1960 г., които останаха да се изнесат през 1961 г. Такива стоки към 31 декември 1960 г. имаше при ДТП "Булгарплодекспорт" за 128 млн.лева и при ДТП "Хранекспорт" за 130 млн.лева.

Контролът на Банката върху външнотърговските предприятия през годината бе насочен главно към изпълнението на плана за износа. Въпреки че годишният план е изпълнен, през отделните периоди на годината имаше изоставане на износа. Има неизпълнение на плана и по редица важни позиции, като например товарни вагони, сяр, шперлат, ментово масло, живи свине, червен пипер, стерилизирани зеленчукови консерви, розово масло, тютюни, фасул и др.

Банката следеше изпълнението на плана ежедневно и насочваше своето въздействие за подобряване работата както на външнотърговските предприятия, така и на производствените и изкупвателните предприятия. При контролирането на предприятията банковите клонове следяха специално за производството и изкупуването на продукцията, предназначена за износ.

Чрез кредита Банката въздействуваше върху предприятията и за ликвидирание на залежали вносни и износни стоки, които бяха изключвани от кредитиране, а също така и за събирането на вземанията на предприятията от чуждестранни купувачи.

Заеми за малка механизация

Отпусканите от Българска народна банка заеми за механизация добиват все по-голямо значение. Движението на през годината се вижда от данните в следната таблица:

/ в милиони

ПОКАЗАТЕЛИ	Фактически остатък на заемите към 31 декември 1959 година	Разрешени заеми през 1960 г.			Фактически ползувани заеми през 1960 година	Внедрени мероприятия кредитирани със заеми за малка механизация през 1960 г.			Изпълнени заеми през 1960 година
		Брой	Сума	Планиран икономически ефект, редуциран към 2 години		Брой	Сума	Планиран икономически ефект	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Всичко заеми	133,8	3.658	214,6	409,7	193,9	3.428	173,6	135,2	175
От тях за:									
1. За подобряване на вътрешно-заводския трансп.	x	572	37,4	68,4	x	643	35,0	28,3	x
2. За повишаване производителна труда ...	x	2.093	105,0	214,5	x	1.943	67,8	68,1	x
3. За подобряване качеството на продукцията	x	341	21,4	35,4	x	296	14,3	10,7	x
4. За организиране на нови производства	x	297	28,8	54,2	x	258	21,9	17,7	x
5. За строителство на складове и др. за съхраняване на материални ценности ...	x	185	10,8	28,3	x	140	10,6	7,6	x
6. За организ. на ресторанти, сладкарници и други	x	159	4,2	6,7	x	139	3,3	2,0	x

БНБ БНБ
215-2 11085

През 1959 г. на предприятията са отпуснати заеми за 205,4 млн. лева, а през 1960 г. - 193,9 млн. лева или с 11,5 млн. лева по-малко. Броят на разрешените заеми през отчетната година също е намалял в сравнение с 1959 г. от 4.236 на 3.658. Независимо от това намаление в броя и сумата на разрешените и отпуснатите заеми, фактически ползуваните заеми към края на годината са нараснали от 133,8 млн. лева на 152,7 млн. лева.

Състоянието и размера на ползуваните заеми, разпределени по отрасли, са показани в следната таблица:

Отрасли	Остатъци на:		Относит. дял по отрасли
	31.XII.1959 г.	31.XII.1960 г.	
Промисленост	104,1	126,1	82,6
Търговия	18,9	19,4	12,7
Селско стопанство	0,8	0,6	0,4
Транспорт	10,-	6,6	4,3
Всичко:	133,8	152,7	100,-

Наред с постигнатите добри резултати от заемите за малка механизация, трябва да се отбележи, че са допуснати и редица слабости. Не във всички случаи исканията на предприятията за кредитирането на някои мероприятия са били задълбочено проучвани. Това е довеждало до разрешаване на заеми за мероприятия, които са били започвани, а впоследствие или още в хода на внедряването им, или след внедряването, са изоставяни. Така например, извършената реконструкция на сушилните във фурнирния цех и разширението на паркетния цех в ПДЗ "Тича" в с. Долен Чифлик, Варненско, са се оказали несполучливи и вместо подобряване качеството на продукцията се е получило влошаване. Такива случаи обаче са редки.

Характерно е, че през всички тримесечия на годината планираните кредити за заеми за малка механизация и ширпотреба не се използват в пълните им размери. Основните причини за това са: липса на материали и работна ръка за осъществяване на мероприятията; забавяне доставката на необходимите машини и съоръжения; недостатъчно и незадълбочено проучване на мероприятията, поради което те не се внедряват в планираните срокове; предсрочно издължаване на заемите от реализиран надпланов икономически ефект;

планиране на мероприятия, които не са обект на кредитиране, което обаче се отбива по-късно при представяне на книгата за разрешаването на заемите и пр.

Просрочени заеми

От отпуснатите редовни заеми през 1960 г. в размер на 149.433 млн. лева не са издължени на сроковете и са отнесени в просрочие 14.559 млн. лева или 9,7%, докато през 1959 г. отнесените в просрочие заеми представляват 7,3%. Относителният дял на средномесечните остатъци на просрочените заеми към общата сума на тези остатъци на редовните и просрочените заеми през 1960 г. е 8,5% срещу 4,2% през 1959 г.

Средномесечните размери на просрочените заеми са нараснали от 605 млн. лева през 1959 г. на 1.433 млн. лева през 1960 г. или с 828 млн. лева. Фактическите остатъци на просрочените заеми са увеличени от 417 млн. лева в края на 1959 г. на 2.372 млн. лева на 31 декември 1960 г. или с 1.955 млн. лева. /Справка приложение № 5/.

Най-голям е размерът на просрочените заеми в предприятията от държавната и кооперативна вътрешна търговия. Фактическите остатъци на просрочените заеми при тези предприятия са нараснали от 97 млн. лева на 31 декември 1959 г. на 1.736 млн. лева в края на 1960 г. Средномесечният им размер е нараснал от 174 млн. на 897 млн. лева или около 4 пъти.

Голямото нарастване на просрочените заеми в търговията се дължи главно на това, че предприятията не изпълняваха плана за стокооборота и натрупваха нови надпланови запаси от стоки. След изтичане на даваните срокове за догонване изпълнението на плана по стокооборота и ликвидиране на надплановите запаси, съответна част от редовния заем по стокооборота в размер на неизпълнението на плана се отнасяше в просрочени заеми. Отнесените по тези причини заеми в просрочие, които са обезпечени със стоки, възлизаха към края на годината на 1.605 млн. лева. Останалата част от просрочените заеми в размер на 130 млн. лева не са обезпечени, поради отклонени оборотни средства в нередовни купувачи, в липси и начети и др.

Просрочените заеми на външотърговските предприятия възлизат на 31 декември 1960 г. на 69 млн. лева и в сравнение с 1959 г. са нараснали с 44 млн. лева. Те са главно на: ДТП "Машиноимпекс" - 26,4 млн. лева, ДТП "Електроимпекс" - 9,6 млн. лева и

ДТП "Техноимпекс" - 26,4 млн. лева и др. Основната причина за голямото просрочие на тези предприятия е, че не им се изплащат редовно доставяните машини и съоръжения по плана за капиталното строителство. Към края на 1960 г. имаше неизплатени такива доставки за около 398 млн. лева. Това забавяне в плащанията създава големи финансови затруднения на вносните предприятия, а освен това е причина за незаконно кредитиране между предприятията и за временно отклонение на оборотни средства за финансиране на капиталното строителство. Необходимо е този въпрос да се уреди основно, за да се пресекат пътищата за извънбанково преразпределение на оборотните средства и да се премахнат причините за просрочията на платежните документи между предприятията и на заемите към Банката.

Просрочените заеми на промишлените предприятия в края на 1960 г. възлизат на 290 млн. лева и представляват 4,7% от сумата на ползуваните от тях заеми. В сравнение с 1959 г. те са нараснали с 33 млн. лева. Особено голям е размерът на просрочените заеми на предприятията от машиностроителната и металообработващата промишленост, които възлизат на 110 млн. лева и представляват 38% от всичките просрочени заеми в промишлеността.

Основните причини за лошото финансово състояние на промишлените предприятия, поради които се допуска просрочие по заемите и платежните документи са: натрупване на свръхпланови запаси от материали, незавършено производство и готова продукция, поради слабости в планирането и организацията на работата по материално-техническото снабдяване, неизпълнение на производствения план и плана за реализацията, чести изменения в производствения план в процеса на изпълнението му, без съответни изменения в плана за материално-техническото снабдяване и финансовия план, предсрочен или следсрочен внос на материали, некомплектувани и несвоевременни доставки на части, планиране и произвеждане на продукция без осигурен пласмент, несвоеременно сключване на договори за осигуряване износа на предвидена в плана и произведена продукция. Други причини за възникване на просрочията са вземанията от неизправни купувачи, липси и начети, несвоеременно попълване на нормативите на собствените оборотни средства и възстановяване на плановите загуби.

Просрочените заеми в селското стопанство са нараснали от 33 млн. лева в края на 1959 г. на 276 млн. лева към 31 декември 1960 г. или с 243 млн. лева. От тях, на Държавните земеделски

стопанства са 39 млн. лева. Главните причини за допуснатото просрочие от ДЗС са: недостиг на собствени оборотни средства поради реализирани свръхпланови загуби и отклонени оборотни средства в млади животни, които са прехвърлени в основните стада.

При ТКЗС просрочените заеми са увеличени от 26 млн. лева на 237 млн. лева. Това голямо нарастване е резултат главно на: неизпълнение на производствената програма; нереализирана стокова продукция - предимно тютюни, животни, фуражи, лозов и овощен посадъчен материал и др.; неполучени навреме средства от Българската инвестиционна банка срещу осъществения прираст на животни; неправилно приключване на сметките за 1959 г. при голям брой стопанства с цел да се увеличи заплащането на труда и др.

Като общи причини за финансовите затруднения на предприятията се явяват отклонените оборотни средства в липса, начети, спорни вземания, дебитори по рекламации, присъдени суми и други вземания, недостиг на собствени оборотни средства и наличието на големи количества надпланови запаси от стоково-материални ценности.

По данни от балансите на всички предприятия за 31 декември 1960 г. отклонените оборотни средства в такива вземания възлизат на 372 млн. лева, недостигът на собствени оборотни средства - на 205 млн. лева, а неподлежащите на кредитиране надпланови запаси от стоково-материални ценности - на 864 млн. лева.

По указания на Централното управление на банката, банковите клонове считат като основна задача на контрола чрез лева да въздействуват върху предприятията за отстраняване на всички недостатъци в тяхната дейност, които водят до финансови затруднения, израз на които са просрочените заеми. Без да считаме, че те са направили всичко възможно в това направление, може да се каже, че те полагаха големи усилия и в много случаи банковото въздействие даваше добри резултати. Въпреки това, просрочените заеми непрекъснато нарастваха през цялата година, тъй като ликвидирането на причините за финансовите затруднения на предприятията зависи главно от техните ръководства и висшестоящите им организации.

Обръщаемост на банковите заеми

Големият размер на просрочените заеми и неиздължаването им за дълги периоди е причина за удължаване на средните срокове за възвръщане на банковите заеми. Средният срок за издължаване на

редовните и просрочените банкови заеми през 1959 г. беше 36,2 дни, а през 1960 г. се удължи на 41,3 дни или обръщаемостта на заемите е забавена с 5,1 дни.

Значително е забавена обръщаемостта на просрочените банкови заеми. Докато през 1959 г. просрочените заеми са издължавани средно за 20,7 дни, през 1960 г. издължаването е за 40,9 дни или съ забавяне от 20,2 дни. Голямото забавяне на обръщаемостта на просрочените заеми е предимно в търговските предприятия и се дължи на обстоятелството, че предприятията не догониха изоставането в изпълнението на плана за стокооборота.

Средният срок за издължаване на редовните банкови заеми в цялото народно стопанство е удължен от 34,7 дни през 1959 г. на 37,3 дни през 1960 г. или с 2,6 дни. То се дължи главно на забавяне то на обръщаемостта на заемите на търговските предприятия, което е резултат главно на това, че заемите по стокооборота, които се издължават в по-къси срокове са в по-малки размери през 1960 г. в сравнение с 1959 г. Намалението на заемите по стокооборота произлиза от това, че голяма част от тях бяха отнесени в просрочие, поради неизпълнение на плана по стокооборота. При промишлените предприятия редовните заеми показват ускорение на обръщаемостта с 0,6 дни, а при селското стопанство ускорението е с 16 дни, поради приложеното пряк кредитиране на голяма част от трудово-кооперативните земеделски стопанства. /Справка приложение № 6/.

Обезпечение на банковите заеми

За осигуряване целевото използване на собствените и банковите оборотни средства, ежесечно по данни от балансите на предприятията банковите клонове проверяват обезпечението на банковите заеми, които са отпуснати срещу стоково-материални ценности. Чрез проверката на обезпечението се контролира и издължаването в срок на заемите съобразно плановете за реализацията или употребата на кредитираните стоково-материални ценности.

От всички редовни и просрочени заеми в края на годината в размер на 16.126 млн. лева, срещу налични стоково-материални ценности са отпуснати заеми за 12.597 млн. лева и на тях е търсено обезпечение. Останалата част са заеми за сезонни разходи, за малка механизация и ширпотреба, заеми по разплащанията, необезпечени просрочени заеми и други, на които не се търси обезпечение. /Справка приложение № 7/.

При проверката на обезпечението към 31 декември 1960 г. установен излишък от обезпечение при всички предприятия и по всички видове заеми срещу стоково-материални ценности в размер на 399 млн. лева. Основните причини, поради които се явява излишък от обезпечение са: несвоевременно влагане на материалите в производството и забава в изпълнението на плана за реализацията на готовата

продукция; изпълнение на плана за себестойността на продукцията и за печалбата; несвоевременно внесени в бюджета отчисления от печалбата и други.

Установеният недостиг от обезпечение в размер на 432 млн. лева съставлява 3,4% от общия размер на заемите, отпуснати срещу стоково-материални ценности. Само при промишлените предприятия този процент е 5,3%, а при Държавните земеделски стопанства - 22,3%. От общата сума на недостига от обезпечение веднага са погасени със средства от разплащателните сметки на предприятията 197 млн. лева. Останалата част от недостига в размер на 235 млн. лева е отнесена в просрочени заеми, от където е издължавана постепенно със средства по разплащателните сметки, при спазване на установената поредност на плащанията. Главните причини за недостига от обезпечение на част от банковите заеми са: несвоевременно заплащане от купувачите на изпратената им готова продукция и стоки; отклонени оборотни средства в начети, липси, спорни вземания, дебитори, инвестиции и др.; несвоевременно покриване на реализираните планови загуби от бюджета неизпълнение на плана по стокооборота и плана за себестойността на продукцията; реализирани свръхпланови загуби и неизпълнение на плана за печалбата и други.

Проверката на обезпечението на заемите дава възможност на банковите клонове да разкриват редица недостатъци в работата на предприятията и да вземат мерки за тяхното отстраняване. Този важен момент в кредитната дейност на банката обаче е подценяван в някои от банковите клонове, като е свеждан до формално извършване на изчисления и в резултат на това в едни случаи на предприятията са предоставяни повече кредити от необходимите, а в други - неоправдано са лишавани от нужните им оборотни средства.

От анализа на балансите на кредитираните от банката предприятия към 31 декември 1960 г. се установи, че при някои предприятия има несъбираеми банкови заеми. Към 31 декември 1959 г. несъбираемите заеми са били при 17 предприятия в размер на 2.843 хиляди лева, а към края на 1960 г. са при 12 предприятия за 1.843 хиляди лева.

Голямата част от несъбираемите заеми се дължат от обявени в ликвидация потребителни и трудово-производителни кооперации, спрямо които са предприети всички законни действия за събиране на

задълженията, но се е установило, че липсват каквито и да било възможности за възвръщане на банковите средства.

х

х

х

Ежегодното нарастване на банковите заеми е в неразривна връзка с ръста на промишлената и селскостопанската продукция и на стокооборота. Тъй като пред всички предприятия е поставена задачата за ускоряване обръщаемостта на оборотните средства, очевидно, банковите заеми, като част от оборотните средства на предприятията, трябва да растат с по-малки темпове в сравнение с темповете на развитието на народното стопанство.

Развитието на кредитите в съпоставка с показателите, които характеризират развитието на народното стопанство през последните 3 години се вижда от данните в следната таблица:

Години	Остатъци на всички редовни и просрочени заеми на 31.XII	Ръст на заемите спрямо предходната година в %	Остатъци на редовните и просрочените заеми, без заемите по оборота на 31.XII.	Ръст на заемите спрямо предходната година в %	Ръст на промишлената продукция в %	Ръст на стокооборота на дребно в %
	млн. лева	%	млн. лева	процент		
1957	10.102	8,5	9.996	8,2	15,9	9,2
1958	11.615	15,-	11.509	15,1	16,4	12,1
1959	14.370	23,7	13.663	18,7	20,4	19,1
1960	16.126	12,2	15.196	11,2	13,4	11,6
Ръст за периода 1958-1960		59,6		52,0	43,7	42,9

През периода 1958 - 1960 г. банковите заеми, намалени със заемите по оборота /тъй като през 1959 г. е извършена промяна в системата на кредитирането на промишлените предприятия/ са нараснали с 52%, промишлената продукция - с 43,7%, а стокооборотът - с 42,9%. Тези данни показват, че банковите заеми растат със значително по-големи темпове в сравнение с темповете на развитието на народното стопанство и че следователно, вместо ускоряване, през последните три години има забавяне в обръщаемостта на оборотните средства. По

този въпрос в Банката се прави специално проучване и за резултата при нужда ще бъде информиран министерския съвет.

Ликвидационни заеми

Изменението на ликвидационните заеми през 1960 г. се вижда от данните в следната таблица:

/в хиляди лева/

ВЕЛОМСТВА	Остатъци на ликвидационните заеми на:		
	31.XII.1959 г.	31.XII.1960 г.	- намаление + увеличение
Ц.К.С.	1.154	-	- 1.154
ЦС на ТПК	44	-	- 44
ТКЗС	29.882	36.626	+ 6.744
Общо:	31.080	36.626	+ 5.546

Ликвидационните заеми на кооперациите от системата на ЦКС и ЦС на ТПК бяха издължени през 1960 г., съгласно погасителните планове.

Ликвидационните заеми на ТКЗС са нараснали с 6.744 хил. лева, тъй като съгласно постановление № 4 от 13 януари 1960 г. се оформиха в ликвидационни заеми с по-дълги срокове на издължаване част от редовните заеми на признатите за икономически изостанали стопанства. За издължаването на тези заеми са представени погасителни планове.

Индивидуални заеми

Индивидуалните заеми през отчетната година се измениха както следва:

/в хиляди лева/

ИНДИВИДУАЛНИ ЗАЕМИ	Остатък на 31.XII.1959 г.	Събрани, опростени и прихванати през 1960 г.	Остатък на 31.XII.1960 г.
Съдебни вземания	30.881	5.555	25.326
Заеми на разни лица и др.	3.542	1.439	2.103
	34.423	6.994	27.429

Намалението на индивидуалните заеми през годината е резултат на събрани суми от длъжниците в размер на 2.983 хиляди лева, извършени прихващания за 314 хиляди лева и отнесени в загуба на Банката - 3.696 хиляди лева. Отнесените в загуба на Банката вземания са станали несъбираеми главно по следните причини: притежателите от длъжниците и поръчителите недвижими имоти са отчуждени по закона за отчуждаване на едрата градска покрита недвижима собственост или по други закони; имотите им са продадени от Банката по данъчната оценка, която е по-малка от пазарната, поради което вземането не е могло да се събере, а длъжниците и поръчителите нямат други движими и недвижими имоти, подлежащи на опис и същевременно са нетрудоспособни; имотите на ликвидирани търговски и О.О. дружества са преминали към държавата; длъжниците починали, а наследниците се отказали от наследството, без да има основание за оборване на отказа, а някои от поръчителите са освободени от Президиума на Народното събрание или като членове на ТКЗС и др.

Общият размер на задълженията към 31 декември 1960 г. от 27.429 хиляди лева се разпределя според размера на отделните задължения както следва: задължения до 1.000 лева на 1.350 длъжници за 274 хиляди лева; задължения от 1.001 лева до 10.000 лева на 573 длъжници за 1.909 хиляди лева и задължения над 10.000 лева на 317 длъжници за 25.246 хиляди лева.

Броят на длъжниците по индивидуалните заеми е намалял от 3.080 в началото на годината на 2.240 в края на годината или с 840 длъжници.

Съгласно 1766-то разпореждане на Министерския съвет от 26 октомври 1959 г. индивидуалните заеми следва да бъдат ликвидирани до 31 декември 1962 г.

Освен индивидуалните заеми, Банката събира и държавни вземания по задължения към бившата Погасителна каса, по Заема за бежанците, по Закона за икономичен строеж на жилища и заеми за ново брачни двойки, отпуснати със средства на държавата. По тези заеми през годината са събрани и опростени задължения за 642 хиляди лева от 538 длъжници и остават за ликвидирани в края на годината заеми за 1.297 хиляди лева от 816 длъжници. И тези задължения следва да бъдат ликвидирани до края на 1962 г.

По ресурсите за краткосрочното кредитиране

Ежегодното увеличаване обема на оборотните средства в народното стопанство и на краткосрочния кредит като важен елемент при тяхното формиране е съпроводено и със съответно нарастване на ресурсите на Банката. От 14.370 млн. лева на 31 декември 1959 г. те нараснаха на 16.165 млн. лева към 31 декември 1960 г. Съществени изменения в структурата на ресурсите на Банката за краткосрочно кредитиране през отчетната година обаче не настъпиха, което се вижда от данните в приложение № 8.

Трябва да се отбележи обаче, че сравнително малките изменения в структурата на ресурсите са продължение на тенденции, които водят началото си от по-рано и които внесоха през последните няколко години по-значителни структурни изменения.

За периода 1956 - 1960 г. относителният дял на някои от ресурсите показва явна тенденция на нарастване, а на други - на намаление.

Най-силна тенденция на нарастване на относителния дял бележат средствата на БИБ, ДСК и ДЗИ, които от 11,2 % в края на 1956 г. нарасна на 24,8 % в края на 1960 г. Относителния дял само на средствата на БИБ в общата сума на ресурсите е нараснал за този период от 4,7% на 11,9 % и на ДСК - от 6,3 % на 10,2 %. Това се дължи на голямото ежегодно увеличение размера на остатъците по тези сметки. Така остатъкът по сметката на БИБ от 486 млн. лева в края на 1956 г. се е увеличил на 1.925 млн. лева в края на 1960 г. или близо 4 пъти, а остатъкът по сметката на ДСК - от 653 млн. лева на 1.647 млн. лева или повече от два и половина пъти. Тенденция на постоянно увеличение през този период показва и относителният дял на средствата на обществените организации - от 1,8 % на 3,1 %.

Към източниците, чиито относителен дял бележи определена тенденция на намаляване са главно фондовете на Банката и текущите сметки на ТКЗС. Абсолютният размер на фондовете на

Банката ежегодно нараства с половината от реализираната чиста печалба, но поради сравнително малкият му прираст, техният относителен дял в общата сума на ресурсите от 12,6 % за 1956 г. е намалял на 9,4 % за 1960 г. Относителният дял на средствата по текущите сметки на ТКЗС, след като се увеличава през 1957 г. на 9,1 % през 1958 г. се задържа на същото ниво, след това рязко спада на 4,2 % през 1959 г. и на 3,3 % през 1960 г. От 1957 г. ежегодно намалява и абсолютният размер на остатъците по тези сметки. Намаляването на този ресурс е резултат на въведеното редовно внедряване месечното авансиране на кооператорите и на привеждането на ТКЗС на пряко кредитиране.

Средствата по разплащателните сметки на предприятията, по междуклоновите разплащания и по другите пасиви се характеризират със значителна стабилност.

Средствата на републиканския бюджет по принцип следва да бъдат един от най-стабилните ресурси на БНБ за краткосрочно кредитиране. За периода 1956 - 1960 г. обаче този ресурс показва противоречиви колебания. Така остатъкът от минали години по републиканския бюджет и прирастът за съответната година е възлизал през 1956 г. на 786 млн. лева, през 1957 г. - на 789 млн. лева, през 1958 г. - на 562 млн. лева, през 1959 г. - на 908 млн. лева и през 1960 г. - на 1.058 млн. лева, като относителният дял на тези средства в общата сума на банковите ресурси е бил съответно 7,6 %, 7,8 %, 4,8 %, 6,3 % и 6,5 %.

От тези данни се вижда, че нарасналите кредитни нужди на народното стопанство се задоволяват не за сметка на стабилните източници, а с други привлечени средства със сравнително нестабилен характер.

III. КОНТРОЛ ПО РАЗХОДВАНЕТО НА ФОНДА РАБОТНА ЗАПЛАТА

През 1960 година Българската народна банка контролираше по фонда работна заплата 5654 предприятия в промишлеността, транспорта, селското стопанство, търговията и комуналните дейности. При разходването на следващия се за тези предприятия фонд работна заплата се получиха следните резултати:

ОТРАСЛИ	Обща сума на икономите в отделните предприятия		Обща сума на прераходите в отделните предприятия	
	в милиони лева	в процент спрямо следващия се фонд за отрасъла	в милиони лева	в процент спрямо следващия се фонд за отрасъла
I. <u>Производствени предприятия</u> /промишленост, транспорт, селско стопанство и комунални дейности/	368	4.04	244	2.68
II. <u>Търговски предприятия и организации</u>	68	5.92	27	2.34
Всичко: ..	436	4.25	271	2.64

От общия размер на икономите най-голям дял заемат икономите в промишлеността. В сравнение с плана за 1960 година производителността на труда е нараснала с 1,8%, а средната работна заплата - с 0,8%, в резултат на което от отделните промишлени предприятия са реализирани икономии в размер на 280 млн. лева.

В сравнение обаче с отчетните данни за 1959 година ръстът на производителността на труда за 1960 година е 2,7%, а ръстът на средната работна заплата - 7,2%.

Недостатъците в планирането и в разпределението на плана, на които се дължат тези различия, бяха разкрити от Банката още в началото на 1960 г. и изнесени пред държавната планова комисия, Комитета по труда и цените и министерството на финансите, в резултат на което министерският съвет взе мерки за отстраняването им.

Като се вземат под внимание допуснатите през 1960 г. преразходи от отделните предприятия в размер на 271 млн. лева, сумата на реализираните икономии се намалява на 165 млн. лева. От общия размер на преразходите по фонда работна заплата най-голям дял заемат преразходите в промишлеността - 209 млн. лева. В сравнение с 1959 г. преразходите в промишлеността са намалени с 18 млн. лева.

Основната част от преразходите в промишлеността са допуснати главно в предприятията от отраслите "черна металургия", "химическа и каучукова промишленост" и "хранително-вкусова промишленост", в които растежът на производителността на труда, изчислен даже и на базата на плана, изостава от растежа на средната работна заплата.

В кооперативната промишленост отделни трудово-производителни кооперации са допуснали преразходи в размер на 23 млн. лева или с 14 млн. лева по-малко от 1959 година.

Въпреки чувствителното намаление на преразходите по фонда работна заплата за 1960 година както в абсолютна сума, така и като процент спрямо следващия се фонд, техният размер е все още голям. Това се дължи на допуснатите от предприятията съществени слабости в организацията на труда и на производството. За преразходите е повлияло и неправилното разпределение на годишния фонд по тримесечия, несвоевременното доставяне на някои вносни и местни материали, забавянето на кооперираните доставки при машиностроенето, задържането на надпланов брой работници, слабости в геолого-проучвателните работи при минните предприятия и пр.

При провеждането на контрола по разходването на фонда работна заплата банковите клонове са извършили 13.970 проверки в предприятията, при които са разкривали причините за преразходите и в много случаи са въздействували върху предприятията и висшестоящите организации за отстраняване на слабостите в организацията и заплашането на труда.

Освен това Банката изнесе пред министерския съвет и пред някои централни ведомства отделни важни въпроси във връзка със за-

изплащането на труда като направи и съответни предложения. Така например министерският съвет бе уведомен за допусканияте съществени слабости при приложението на новите тарифни условия и щатни таблици, а Държавната планова комисия, Комитатът по труда и цените и министерството на финансите - за заниженото планиране на производителността на труда; на комитата по труда и цените бе направено предложение за подобряване системите за премиране, за заплащането на труда и риболова и др.

До края на първото полугодие на 1960 г. обаче усилията на Банката не даваха съществени резултати поради липсата на санкции и ефикасни средства за въздействие върху предприятията, които допускат преразходи. Висшестоящите организации одобряваха преразходите за сметка на икономите на добре работещите предприятия, без да вземат решителни мерки за премахване слабостите в организацията на труда и производството. Това наложи Банката да излезе с предложение пред министерския съвет за изменение и допълнение на съществуващия ред за контрол.

С предложените от Банката изменения в контрола по разходването на фонда работна заплата, които влязоха в сила от 1 юли 1960 г., се разшириха възможностите на Банката за засилване контрола и въздействието по отношение на предприятията, които допускат систематически преразходи и не вземат мерки за увеличаване производителността на труда. На такива предприятия сега Банката има право да отказва изплащането на преразходите до получаване разрешение от министерския съвет. Даде се право на Банката да отказва и изплащането на премии на ръководствата на промишлените предприятия при наличие на преразходи.

За предприятията, които изостават в производителността на труда и допускат големи преразходи Банката направи специални информации пред председателите на окръжните народни съвети. По повод на тези информации в редица окръзи като Димитрово, Сливен, София, Пловдив, Русе и др. бяха взети бързи мерки, сформираха се специални комисии за обследване на предприятията и пр. В някои окръзи работата на изоставащите предприятия беше разгледана и на сесии на изпълнителните комитети и се стигна до налагане наказания на някои ръководители на предприятия.

Всичко това допринесе за чувствително засилване ефективността на банковия контрол по разходване фонда на работна заплата

през второто полугодие на 1960 година. Преразходите допуснати от предприятията в промишлеността за I-то тримесечие на 1960 г. намаляха с 20%, а за IV-то тримесечие с.г. - с 41,5% в сравнение с преразходите през същите тримесечия на 1959 година. През III и IV тримесечия на 1960 г. бяха изплатени около 50% по-малко премии в сравнение със съдия период на 1959 година.

Въпреки тези резултати, банковите органи не използваха напълно създадените възможности за въздействие за предотвратяване на преразходите. Отделът "Контрол по фонда работна заплата" от своя страна не е оказвал през годината достатъчно помощ на място на банковите клонове за усвояване новите положения на контрола и за подобряване метода на работата им.

С новите възможности за засилване контрола върху предприятията, които допускат преразходи и с набелязаните мерки от Банката за подобряване работата на банковите клонове в тази насока, през текущата година ще се повиши значително ефективността на контрола на Банката върху разходването на фонда работна заплата.

IV. РАЗПЛАЩАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

Извършените чрез Българската народна банка безналични разплащания през 1960 г., общо и по отделни форми на плащане /без тези по банковия превод, който не се наблюдава/, са показани в следната таблица:

Форми на плащане	1959 г.			1960 г.		
	пл. документи хил. броя	обороты в млн. лева	%	пл. документи хил. броя	обороты в млн. лева	%
Акцептна.....	2.508,6	67.029,5	94,9	3.416,4	85.684,-	95,8
Бюра за вз. разплащания.....	86,3	1.834,1	2,6	-	-	-
Акредитиви.....	38,9	461,8	0,7	27,4	484,3	0,5
Особени сметки....	67,2	444,8	0,6	127,1	475,4	0,5
Разплащателни чекове - обикновени, акцептирани и от лимит. чек. книжки..	180,1	820,-	1,1	177,4	852,3	1,-
Период. разплащания по салдо.....	1,4	69,1	0,1	32,5	1.930,9	2,2
	2.882,5	70.659,3	100,-	3.780,8	89.426,9	100,-
Чекове от нелимитирани чек. книжки	-	-	-	187,6	1.315,2	-

В сравнение с 1959 г. плащанията чрез акцептната форма, които заемат 95,6% от разплащанията по наблюдаваните форми, са нараснали по обороти с 18,654,5 млн. лева или с 27,8%. Това нарастване се дължи на преимуществото, което тази форма дава на доставчиците да събират по своя инициатива вземанията си от купувачите и да ползват заеми срещу платежни документи за стоки на път, както и на обстоятелството, че през 1960 г. тя беше въведена и при разплащанията между трудово-кооперативните земеделски стопанства и машинно-тракторните станции за извършените от последните селско-стопански работи и услуги. Успоредно с предимствата си, акцептната форма на плащане има и известни недостатъци. В сравнение с останалите форми на плащане тя е по-сложна и трудоемка както за банките, така и за разплащаните се чрез нея предприятия и организации, тъй като е свързана с повече записвания. В тази насока пред Банката продължава да стои задачата за издирване възможности за по-нататъшното подобряване и опростяване на акцептната форма.

Просрочията по платежни документи през 1960 г. в сравнение с 1959 г. са значително намалени, като от 16.519,4 млн. лева са спаднали на 13.046,3 млн. лева или с 21,1%. Динамиката на наличните в края на всяко тримесечие просрочени платежни документи за 1959 и 1960 година и средномесечните им остатъци се вижда от следната таблица:

/в млн. лева/

Година	1.1.	31.iii.	30.vi.	30.ix.	31.xii.	Средномесечни остатъци
1959	142,7	270,3	338,3	526,3	178,6	365,6
1960	178,6	206,-	254,1	440,7	208,4	314,8
	+ 35,9	- 64,3	- 84,1	- 85,6	+ 29,8	- 50,8

Средногодишната задлъжнялост по просрочени платежни документи, която характеризира извънплановото преразпределение на оборотни средства между предприятията и организацията, е показана в следната таблица:

/в хил.лева/

№ п о ред	ОТРАСЛИ	Средни годишни оста- тъци на просрочените платежни документи		Средни годишни ком- пенсирани остатъци	
		длъжници	кредитори	длъжници	кредитори
1	Промисленост.....	191.188	100.020	91.168	-
2	Търговия - дребно.....	16.170	17.809	361	-
3	" - едро.....	15.426	76.544	-	61.118
	- външна.....	13	7.430	-	7.417
4	Сел. стопанство - държ.	3.623	6.804	-	3.181
	- коопер.	73.718	7.682	66.036	-
5	Транспорт.....	6.117	4.557	1.560	-
6	Учреждения.....	5.692	53.136	-	47.444
7	Разни други.....	869	40.834	-	39.965
		314.816	314.816	159.125	159.125

В сравнение с 1959 г. размерът на средните годишни остатъци на просрочените платежни документи е снижен с 52.437 хил.лева или с 14,3%. Същевременно размерът на средните годишни компенсирани остатъци се е увеличил с 43.623 х.лева или с 37,8%. Това от една страна говори за обдо намаление на просрочията по платежни документи, но от друга страна - за един процес на задълбочаване и разширяване непокритите нужди от оборотни средства на предприятията от промишлеността и на ТКЗС. Предприятията от тези отрасли продължават да задържат средства главно на предприятията от търговията на едро и на бюджета. Основна причина за недостига на оборотни средства при промишлените предприятия е свръхзапасяването със суровини и материали, несвоевременно попълване на собствените оборотни средства, извънпланови загуби и др.

Състоянието на платежната и на договорната дисциплина в народното стопанство се характеризира с приетите от банката отпази от акцепт, данни за което са показани в следната таблица:

Година	Плащания		Отпази от акцепт		% на отпазите към плащанията	
	броя в хилйди	сума в млн. лева	броя в хилйди	сума в млн. лева	по бройки	по суми
1959	2.508,6	67.029,5	52,4	944,3	2,09	1,41
1960	3.416,4	80.664,-	57,8	898,8	1,69	1,04

По причини отказите от акцепт се разпределят както следва:

Причини за отказите от акцепт	Относителен дял на отказите в % за	
	1959 г.	1960 г.
1. Непоръчани доставки или такива надвишаващи уговорените количества	49,5	35,6
2. Некачественост, нестандартност, некомплектност на доставките или нарушение на асортимента	6,5	8,4
3. Други нарушения на договора, поръчката или закона, неизпратени доставки, платени вече доставки или аритметически грешки	44,-	56,-
	100,-	100,-

Чувствителното намаление през 1960 година на броя на общата сума на отказите от акцепт, а така също и на относителния дял на отказите поради недоговорени доставки, говори за подобряване на договорната дисциплина. За разлика от 1959 година, през отчетната година повечето от предприятията и организациите успяха по-навреме да сключат договорите помежду си, вследствие на което относителният дял на отказите поради непоръчани доставки се намали до нивото през 1958 година. Все още обаче предприятията и организациите закъсняват със сключването на договорите и боляшинството от тях обикновено работят през I-то тримесечие на годината без да са обвързали плановете си задания с договори.

Постоянна задача пред Българската народна банка е да въздействува за подобряване и ускоряване на разплащанията в народното стопанство. Въпреки постигнатите през 1960 година успехи в контрола по разплащанията, все още много банкови клонове провеждат формален контрол, ограничават се в повечето случаи с проверки за наличието на задължителните вписвания в платежните документи, без да проверяват тяхната вярност. Този пропуск се използва от някои издатели на платежни документи, които вписват неверни и неточни данни, за да избегнат следващите се санкции за допуснати от тях нарушения на платежната дисциплина.

Все още поради пропуски или неправилни действия от страна на банковите клонове по приемането на последващите откази от акцепт се пораядат излишни спорове, неоснователно се ощетяват някои доставчици. Това до известна степен се дължи на прояви на недобросъвестност от страна на някои предприятия - купувачи, спрямо които банковите клонове не реагират достатъчно ефикасно, а в някои случаи и на местнически подбуди на банковите клонове. За отстраняването на тези слабости в работата по приемането на отказите от акцепт, Централното управление на банката взема сериозни мерки.

V. КОНТРОЛ ВЪРХУ АМОРТИЗАЦИОННИТЕ ОТЧИСЛЕНИЯ И ОСНОВНИЯ РЕМОТ

Планираните и внесените в Българска народна банка амортизационни отчисления за основен ремонт на предприятията от отделните отрасли и разходваните средства са показани в следната таблица:

ОТРАСЛИ	1959 год.		1960 год.		Изразходвани през годината за планови ремонти		Случайни основни ремонти	
	план	внесени	план	внесени	/в млн. лева/		1959 г.	1960 г.
					1959 г.	1960 г.		
Промисленост	550.6	528.-	635.7	616,6	475.7	578.4	11.4	11.7
Търговия....	54.4	53.7	47.4	48.6	42.2	34.6	0.8	2.3
Селско стопанство	34.5	29.3	38.-	39.4	29.4	37.-	0.1	0.2
Транспорт...	332.6	329.4	396.-	377.3	306.4	333.7	5.-	5.5
Всичко:....	972.1	940.4	1.117.1	1.081,9	853.7	983.7	17.3	19.7

Нарастването на вноските за амортизационни отчисления за основен ремонт в сравнение с 1959 година със 145 млн. лева е резултат на непрекъснатото увеличаване на основните фондове в народното стопанство. През 1960 година планът за внасяне на амортизационни отчисления за основен ремонт не е изпълнен с 25.2 млн. лв. срещу 31.7 млн. лева през 1959 г. Неизпълнението се дължи главно на запланирани, но недоставени в планирания срок или въобще недоставени основни средства, на нереално съставяне на плановете за амортизационни

отчисления за основен ремонт, на лошото финансово състояние на някои предприятия и др.

През годината е следвало да бъдат извършени планови основни ремонти на обща сума 1.224.6 млн. лева, а фактически са направени такива за 983.7 млн. лева или с 240.9 млн. лева по-малко, което се дължи на: липса на работна ръка и някои дефицитни материали; неизвършени основни ремонти от строителните и монтажни организации; недопускане от Банката да се открие финансирането на някои планирани основни ремонти, поради това че предвидените разходи са имали характер на преустройства и др.

През отчетния период Банката подобри своята работа по отношение финансирането и контрола на основните ремонти, като предявяваше по-голяма изискателност за срочното представяне на плановете и в редица случаи предотврати отклоняването на средства от амортизационните отчисления за основен ремонт за финансиране на извънпланови капитални вложения.

VI. ЩАТ И БЮДЖЕТ

Щатът на Банката в края на 1960 година се състоя от 5.400 щатни единици при 5.378 щатни единици в края на 1959 година. Увеличението щата на Банката с 22 единици бе дадено с 1051-то разпореждане на Министерския съвет от 25 юни 1960 година за създаване на валутни бюра и подобряване работата по обмяна на валута в София и в някои гранични и курортни пунктове. Одобреният щат от 5.400 служители не е превишаван през годината.

В сравнение с 1959 година се постигна намаление на текуществото на служителите в системата на Банката. През отчетната година са напуснали 519 служители и са постъпили нови 619 служители, докато през 1959 година напуснаха 872 и постъпиха нови 746 служители. Макар и значително намалено, текуществото на банковите служители е все още голямо. Намален бе и средният брой незаети длъжности през годината. Въпреки намалението на текуществото и на средния брой незаети длъжности, и извършените подобрения в организацията на счетоводно-оперативната работа в банковите клонове, напрежението през годината продължи да се увеличава.

По-голямото напрежение идва от увеличения обем на извършваната от Банката кредитно-контролна и счетоводно-оперативна работа.

През годината бе разширено кредитирането със заеми по оборота и бяха приведени на пряко кредитиране 396 ТКЗС, които начини на кредитиране, наред със своите предимства, са значително по-трудоемки за банковите работници. Успоредно с това бяха повишени и изискванията за качеството на кредитно-икономическата работа с предприятията. Всичко това увеличи твърде много обема на работата на кредитно-контролните служители, броят на които обаче нарасна незначително.

С развитието на народното стопанство ежегодно расте и обемът на разплащанията, а от там и на счетоводно-оперативната работа в Банката, докато броят на счетоводно-оперативните служители почти не се увеличава, което се вижда от следните данни:

Години	Постъпили разплащателни документи		Счетоводно-оперативни служители	
	броя	индекс	броя	индекс
1958	2.937.717	100	2.343	100.00
1959	3.872.880	131	2.347	100.17
1960	4.827.689	164	2.365	100.93

За да може, при нарасналия обем и увеличените изисквания Банката да се справи успешно със стоящите пред нея задачи, е необходимо да се усъвършенствува организацията на работата в отделните сектори на банковата дейност, да се разкриват и премахват дублиращите се и излишни работи, да се подобряват стилът и методът на работа, да се повишава квалификацията на служителите, да се подобрява и разширява механизацията при счетоводно-оперативната работа. Към разрешаването на тези задачи са насочени и усилията на Банката през 1960 година.

По бюджета на Банката за 1960 година бяха одобрени кредити в размер на 60.335 хил.лева, а бяха изразходвани 59.719 хил лева или с 616 хил.лева по-малко, което представлява 1.02% от одобрените кредити. Икономията е реализирана главно от кредитите за заплати и прибавки към заплатите на сума 482 хил.лева, в резултат на непопълнени ваканции и отсъствия по болест и майчинство. Подробното изпълнение на бюджета на Банката за 1960 година по отделни параграфи е показано в приложение № 9.

VII. РАЗХОДИ И ПРИХОДИ НА БАНКАТА

Разходите и приходите на Банката в резултат на дейността и през 1960 година и чистата печалба за годината са както следва:

Показатели	1959 г.	1960 г.	Разлика	
	хиляди лева		+	-
A	1	2	3	
<u>РАЗХОДИ</u>				
1. Административно-управл. разходи	55.678	59.771	+	4.093
2. Лихви по разплащ. и текущи сметки	119.259	133.925	+	14.666
3. Други разходи	11.776	5.589	-	6.187
4. Суми за минаване в загуба	3.346	4.814	+	1.468
Всичко:	190.059	204.099	+	14.040
<u>ПРИХОДИ</u>				
1. Лихви от заеми и ценни книжа	315.390	382.482	+	67.092
2. Приходи от комисионни операции и други	40.152	47.981	+	7.829
3. Курсови разлики от девизни операции	8.804	9.241	+	437
4. Разни приходи	855	651	-	204
Всичко:	365.201	440.355	+	75.154
Чиста печалба:	175.142	236.256	+	61.114

Чистата печалба на Банката от дейността ѝ през 1960 г. възлиза на 236.256.091.59 лева. Увеличението на чистата печалба с 61.114.289.34 лева е резултат главно на следните причини:

В сравнение с 1959 г. са постъпили в по-вече лихви от раздадените редовни заеми на предприятията и стопанските организации на сума 26 млн. лева и от просрочените заеми - 41 млн. лева.

Същевременно платените от Банката лихви за средствата и разплащателните и текущите сметки на предприятията, учрежденията и банковите институти са увеличени сравнително в по-малки размери главно поради това, че от 1 януари 1960 год. лихвеният процент по текущите сметки на ТКЗС бе намален от 3% на 1 1/2% и че от 1 юни 1960 съгласно новата тарифа за лихвите, по разплащателните сметки на стопанските предприятия Банката не плаща лихви.

Дейността на Банката по валютните операции е разглеждана в отделен доклад до Министерския съвет.

х

х

х

Във връзка с допуснатите недостатъци в банковата работа през 1960 г. и в съответствие със задачите, които произтичат за Банката от указанията на другаря Тодор Живков пред съвещанието с партийните и стопански ръководители, състояло се на 3 март т.г. Централното управление взе мерки за издигане работата на Банката на нивото на изискванията в следните насоки:

1. Да се засили въздействието на Банката върху предприятията и стопанските организации във всички отрасли на народното стопанство за срочното изпълнение на техните планове като се обръща специално внимание на продукцията за износ.
2. За засилване на икономическата работа с предприятията, банковите клонове да подобрят анализа на стопанската им дейност с оглед да въздействуват по-ефикасно за провеждане строг режим на икономии от материали и труд, за по-пълно оползотворяване на местните суровини и отпадъчните продукти, за снижаване себестойността на продукцията и за укрепване на стопанската сметка и рентабилността на предприятията.
3. Да се упражнява контрол върху предприятията с оглед да не се допуска преизпълнение на производствените планове за сметка на дефицитни материали или с продукцията, която няма осигурен пласмент.
4. Да се засили въздействието на Банката за ликвидиране на наличните свръхнормативни запаси в предприятията, на запасите от ненужни, залежали и дефектни стоково-материални ценности и за недопускане натрупването на нови такива, като строго се прилагат кредитни санкции срещу предприятията, които допускат подобни слабости.
5. Да се подобри кредитно-контролната работа на Банката с предприятията и стопанските организации и се затегне режима на кредитирането с оглед ускоряване обръщаемостта на оборотните средства в народното стопанство и тяхното най-ефективно използване.

6. Банката да подобри работата си във връзка с ползуването от предприятията на заемите за малка механизация и ширпотреб, за постигане максимално използване на наличната техника, за механизирание на трудоемките процеси, за увеличаване и разширяване производството на стоки за широко потребление, за правилно и без загуби съхранение на стоково-материални ценности, за увеличаване производителността на труда, подобряване качеството и снижаване себестойността на продукцията.

7. Да се разшири и задълбочи икономическата работа на банковите клонове с трудово-кооперативните земеделски стопанства и се въздействува за строго съблюдаване на финансовата дисциплина за предотвратяване преавансирането на кооператорите и за финансово укрепване на стопанствата.

8. Да се упражнява системен контрол върху търговските предприятия за изпълнение на плана за стокооборота и за осигуряване продажбата на свръхнормативните и на залежалите стокови запаси.

9. Още повече да се засили контролът на банковите клонове по разходването на фонда работна заплата с оглед своевременно да се разкриват основните слабости в предприятията, водещи до преразходи по фонда и най-строго да се прилагат предвидените санкции срещу предприятия, които не вземат своевременно мерки за отстраняване причините за преразходите.

10. Да се засили участието на банковите клонове в работата по съставянето на проектопланове на предприятията за 1962 г.

11. Да се провежда строг режим на икономии по бюджетните разходи на Банката, да се подобри организацията на труда и се премахне ненужната инжирия в банковата работа.

12. Да се повишава непрекъснато квалификацията на банковите служители.

13. Решително да се подобри оперативното ръководство и контрола на Централното управление върху работата на банковите клонове като се оказва своевременно инструктивна помощ на място и се осигурява правилното приложение на партийните и правителствени решения и указанията на централното управление. Да се повишава и укрепва ролята на окръжните банкови клонове като ръководни звена в системата на Банката.

Х

Х

Х

На основание на представения отчет и баланс за дейността на Българската народна банка през 1960 г., предлагаме Министерският съвет да приеме следното

ПОСТАНОВЛЕНИЕ:

1. Одобрява отчета за дейността на Българската народна банка и утвърждава баланса и равносметката за печалбите и загубите за 1960 г., както и разпределението на чистата печалба от 236.256.091,59 лева, съгласно устава на Банката, както следва:

50% за резервния фонд на БНБ	118.128.045,59 лева
50% за внасяне в приход на републиканския бюджет ..	118.128.046,- лева

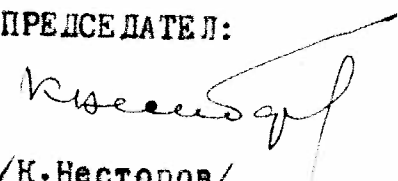
Всичко: 236.256.091,59 лева
=====

Приложения:

№ 1,2,3,4,5,6,7,8,9.
Баланс на БНБ към 31.XII.1960 г.
Равносметка за печалбите и загубите.

София, 6 ^{май} април 1961 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/К.Несторов/

Написано в 4 екз.

1 за др.Председател на МС
1 за др.Председател на ЦК
1 за Министъра на финансите
1 за БНБ

№ 532 / 29.IV.61.

ТАБЛИЦА

за относителното тегло на постъпленията и плащанията
по отделните показатели на касовия план на Българска
народна банка

Показатели	1959 година		1960 година	
	Милиони лева	Процент от общата сума на постъпле- нията и плащанията	Милиони лева	Процент от общата сума на постъпле- нията и плащанията
ПОСТЪПЛЕНИЯ:				
Стокооборот	15.774	71,9	17.501	70,8
Транспорт	973	4,4	1.120	4,5
Комунално-битови услуги	572	2,6	657	2,7
Предприятия за куд- тура и отдих	186	0,8	215	0,9
Данъци и такси	441	2,0	476	1,9
Т К З С	639	2,9	629	2,5
П.т.т.станции	2.016	9,2	2.505	10,1
Държ.спестовна каса	-	-	-	-
Други постъпления	1.354	6,2	1.627	6,6
Всичко постъпления:	21.955	100,0	24.730	100,0
ПЛАЩАНИЯ:				
Заплати	12.995	58,5	15.710	62,9
Помощи и обезщетения	866	3,9	963	3,8
Селскостопански произведения	655	2,9	385	1,5
Т К З С	5.832	26,2	5.821	23,3
П.т.т.станции	-	-	-	-
Държ.спестовна каса	595	2,7	574	2,3
Командировъчни, сто- панско-оперативни и други разходи	1.294	5,8	1.543	6,2
Всичко плащания:	22.237	100,0	24.996	100,0

ДР/Написани 4 екс.
№ 525/27.IV.1961 г.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
П-к управление:

/Г. Бисев/

за изпълнението на кредитните планове на Българската народна
банка през 1960 г.

Источници и направления	1 9 6 0 година											
	О с т а т џ и в к р а и н а:											
	I тримесечие			II тримесечие			III тримесечие			IV тримесечие		
	План	Изпълн.	%	План	Изпълн.	%	План	Изпълн.	%	План	Изпълн.	%
милиони лева												
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
А. Источници												
1. Фондове на банката	1.517,0	1.527,1	100,7	1.526,0	1.526,7	100,0	1.527,0	1.526,3	99,9	1.526,0	1.526,8	100,0
2. Разплащателни сметки.....	1.500,0	1.413,4	94,2	1.600,0	1.393,7	87,1	1.500,0	1.324,9	88,3	1.550,0	1.597,6	103,0
3. Текущи сметки	1.185,0	1.001,8	84,5	1.560,0	858,6	55,0	1.015,0	800,6	78,8	1.020,0	1.149,7	112,7
4. Сметки на бюджетите.....	2.872,0	2.730,7	95,1	3.108,0	2.644,3	85,1	3.039,0	1.982,4	65,2	2.073,0	1.957,2	94,4
5. Преценка по паричната реформа 1952 година.....	2.356,0	2.356,1	100,0	2.356,0	2.356,1	100,0	2.356,0	2.356,1	100,0	2.356,0	2.356,1	100,0
6. Сметки на банки, спес- товни и застрахователни учреждения	2.907,0	3.903,0	134,3	3.374,0	4.448,6	131,8	5.105,0	4.981,9	97,5	4.267,0	4.009,9	93,9
7. Междуклонови разплащания	700,0	633,0	90,4	600,0	657,9	109,6	700,0	740,4	105,7	500,0	557,4	111,4
8. Други пасиви	3.074,0	2.915,9	94,8	3.401,0	3.596,9	105,7	3.401,0	4.232,9	124,4	3.537,0	3.010,1	85,1
Всичко:	16.111,0	16.481,0	102,3	17.525,0	17.482,8	99,7	18.643,0	17.945,5	96,2	16.829,0	16.164,8	96,0
Б. Направления												
1. Заеми за планови запаси..	1.417,1	1.281,3	90,4	2.649,7	2.561,1	96,6	1.217,0	971,9	79,8	1.114,0	898,9	80,6
2. Заеми за аванс. и изкуп.	4.693,0	4.106,3	87,4	5.069,9	3.922,0	77,3	5.265,0	4.570,3	86,8	4.806,0	3.638,2	75,7
3. Заеми по стокооборота ...	4.364,7	4.936,4	113,0	4.546,2	3.994,7	87,9	6.265,0	3.931,4	62,7	5.070,0	3.794,1	74,8
4. Заеми по вноса и износа..	707,4	1.020,9	144,3	744,8	952,6	127,9	1.087,0	812,0	74,7	745,0	1.165,3	156,4
5. Заеми по оборота	1.123,9	1.007,6	89,6	1.105,3	1.076,6	97,4	1.142,0	1.174,5	102,8	1.132,0	1.122,0	99,1
6. Заеми за сезонни разходи	1.405,0	1.548,1	110,1	1.923,6	2.478,1	128,8	1.863,0	1.897,0	101,8	736,0	871,4	118,3
7. Заеми по спец. разпоред.	917,8	959,8	104,5	31,7	72,9	230,0	20,0	1.366,5	-	1.068,0	1.254,4	117,4
8. Други заеми	250,2	181,5	72,5	315,5	258,7	82,0	335,0	307,0	91,6	263,0	222,7	84,6
9. Заеми по разплащанията ..	600,0	600,7	100,0	600,0	718,2	119,6	600,0	702,6	117,1	700,0	786,9	112,4
10. Просрочени заеми	500,0	799,4	159,8	600,0	1.396,2	232,7	700,0	2.165,9	309,4	900,0	2.372,2	263,5
11. Кредитен резерв	100,0	-	-	100,0	-	-	100,0	-	-	250,0	-	-
Всичко:	16.079,1	16.442,0	102,6	17.486,7	17.431,1	99,7	18.594,0	17.899,1	96,2	16.784,0	16.126,1	96,0
12. Ликвидационни заеми.....	31,9	39,0	122,2	38,3	51,7	134,9	49,0	46,4	94,6	45,0	38,7	86,0
А всичко:	16.111,0	16.481,0	102,3	17.525,0	17.482,8	99,7	18.643,0	17.945,5	96,2	16.829,0	16.164,8	96,0

ТАБЛИЦА

за средномесечните остатъци на редовните и просрочените заеми

/в млн. лева/

ОТРАСЛИ И СЕКТОРИ	Година	Т р и м е с е ч и е				За цялата Година
		I	II	III	IV	
1	2	3	4	5	6	7
1. Промисленост	1959	4.303	4.964	6.321	6.766	5.589
	1960	6.045	6.329	6.831	7.359	6.641
2. Търговия	1959	7.243	7.390	7.691	7.736	7.515
	1960	8.064	8.294	8.219	8.344	8.231
3. Селско стопанство ...	1959	618	1.159	1.228	1.081	1.021
	1960	1.429	2.211	2.518	1.945	2.025
4. Транспорт	1959	90	99	102	104	99
	1960	54	45	52	56	52
Общо:	1959	12.254	13.612	15.342	15.687	14.224
	1960	15.592	16.879	17.620	17.704	16.949
От тях:						
а/ държавен сектор ..	1959	9.109	11.338	12.954	13.312	11.679
	1960	12.793	13.439	14.027	14.647	13.727
б/ кооперативен сектор	1959	3.145	2.274	2.388	2.375	2.545
	1960	2.799	3.440	3.593	3.057	3.222

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление

Началник:

/Г. Лимов/

ТАБЛИЦА

за редовните и просрочените заеми по отрасли и сектори

СЕКТОРИ	Остатъци на редовните и просрочените заеми					Средни остатъци през 1960 г.				
	31.XII. 1959 г.		31.XII. 1960 г.		+увел. -нам.	тримесечия				цяла та годи на
	млн. лева	%	млн. лева	%		1	II	III	IV	
					милиони лева					
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Промисленост										
Държавен	5547	97,4	5960	97,6	+ 413	5890	6167	6661	7195	6478
Кооперативен	148	2,6	148	2,4	-	155	162	170	164	163
Всичко:	5695	100	6108	100	+ 413	6045	6329	6831	7359	6641
Селско стопанство										
Държавен	193	21,-	391	27,-	+ 198	234	378	443	466	380
Т К З С	730	79,-	1044	73,-	+ 314	1195	1833	2075	1479	1645
Всичко:	923	100	1435	100	+ 512	1429	2211	2518	1945	2025
Вътрешна търговия										
Държавен	5364	78,3	5809	79,8	+ 445	5612	5954	6012	5892	5868
Кооперативен	1486	21,7	1467	20,2	- 19	1449	1445	1348	1414	1414
Всичко:	6850	100	7276	100	+ 426	7061	7399	7360	7306	7282
Външна търговия										
	793	-	1266	-	+ 473	1003	895	859	1038	949

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник:

/Г. Димов/

ТАБЛИЦА

за просрочените заеми и просрочените платежни документи по отрасли на народното стопанство

/ В милиони левя /

ОТРАСЛИ	Фактически остатъци на просрочените заеми		Средномесечни остатъци за:							
	31 декември 1959 година	31 декември 1960 година	1959 г.				1960 г.			
			Просрочени заеми	Просрочени платежни документи	В с и ч к о	%	Просрочени заеми	Просрочени платежни документи	В с и ч к о	%
Промисленост										
Държавна	244	282	299	167	466	47,9	367	167	534	30,5
Кооперативна ...	13	8	34	33	67	6,9	25	24	49	2,8
Всичко:	257	290	333	200	533	54,8	392	191	583	33,3
Търговия										
Държавна-външна	25	69	41	-	41	4,2	24	-	24	1,4
Държавна-вътрешна	87	1226	139	76	215	22,1	645	26	671	38,4
Кооперативна ...	10	510	35	25	60	6,2	252	9	261	14,9
Всичко:	122	1805	215	101	316	32,5	921	35	956	54,7
Селско стопанство										
Държавно	7	39	7	3	10	1,-	12	4	16	0,9
Кооперативно-ТКЗС	26	237	44	50	94	9,7	107	74	181	10,4
Всичко:	33	276	51	53	104	10,7	119	78	197	11,3
Транспорт										
Учреждения	5	1	6	13	19	2,-	1	6	7	0,4
	-	-	-	-	-	-	-	5	5	0,3
ОБЩО:	417	2372	605	367	972	100	1433	315	1748	100
От тях:										
а/държавен сектор	368	1617	492	259	751	77,3	1049	208	1257	71,9
б/кооперат. сектор	49	755	113	108	221	22,7	384	107	491	28,1

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление
Началник:

/Г. Белов/

БГ/

за обръщаемостта на банковите заеми

ОТРАСЛИ	Средномесечни остатъци на заемите през:		Обороти на погасените и отнесените в просрочие заеми през:		Средногодишната обръщаемост на заемите през:	
	1959	1960	1959	1960	1959	1960
	В милиони лева				Дни	
1	2	3	4	5	6	7
I. Редовни заеми						
1. Промисленост	5.255	6.250	38.946	46.865	48,6	48,-
2. Търговия	7.300	7.309	97.575	93.999	26,9	28,-
3. Селско стопанство	971	1.907	3.561	8.349	98,2	82,2
4. Транспорт	93	50	1.295	419	25,8	43,-
Всичко:	13.619	15.516	141.377	149.632	34,7	37,3
II. Просрочени заеми	605	1.433	10.524	12.604	20,7	40,9
Общо:	14.224	16.949	-	-	36,2	41,3

ТАБЛИЦА

за обезпечението на банковите заеми

ОТРАСЛИ	31 декември 1960 г.							
	Обща сума на редовните и просрочени заеми	от тях:				Излишък от обезпечение	Недостиг от обезпечение	От него отнесен в просрочие
		Просрочени заеми	Заеми на които е търсено обезпечение от банковите клонове					
A	млн. лева	%	млн. лв.	%	милиони лева			
	1	2:1	4	5	6	7	8	
1. Промисленост								
а/ държавна	5.960	4,7	4.647	78,-	202	245	146	
б/ кооперат.	148	5,4	99	66,9	15	9	5	
2. Търговия								
а/ външна	1.266	5,4	1.181	93,3	70	42	13	
б/ вътрешна:								
държавна	5.809	21,1	5.077	87,4	78	55	35	
кооперат.	1.467	34,8	1.287	87,7	21	18	10	
3. Селско стоп.								
а/ държавно	391	10,-	278	71,1	13	62	26	
б/ кооперат.	1.044	22,7	-	-	-	-	-	
4. Транспорт	41	2,4	28	68,3	-	1	-	
Всичко:	16.126	14,7	12.597	78,1	399	432	235	

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
 Планово-икономическо управление
 Началник:

[Signature]
 Г. Димов

Ч А В Л И Ц А

за наименованията в ресурсите на Българска народна банка

Р е с у р с и	31.XII. 1956 г.		31.XII. 1957 г.		31.XII. 1958 г.		31.XII. 1959 г.		31.XII. 1960 г.			
	млн. лева	%	млн. лева	%	млн. лева	%	млн. лева	%	млн. лева	%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
1. Фондове на Банката	1.301	12,6	1.301	12,0	1.375	11,7	1.437	10,0	1.527	9,4	228	117,4
2. Разплащателни сметки	1.289	12,5	956	9,5	1.099	9,5	1.509	10,5	1.568	9,5	309	124,-
3. Текущи сметки	868	8,4	1.211	12,0	1.537	13,2	1.139	7,9	1.150	7,1	282	132,5
от тях:												
а/ текущи сметки на ТКЗС	635	6,2	925	9,1	1.059	9,1	603	4,2	531	3,3	104	83,6
б/ текущи сметки на обществени организации	186	1,8	237	2,3	299	2,6	344	2,4	504	3,1	316	268,1
4. Сметки с бюджетите	1.182	11,5	1.243	12,3	1.037	8,9	1.056	11,5	1.057	12,1	775	103,6
от тях: сродства на реп. бюдж.	766	7,6	789	7,8	562	4,8	908	6,3	1.056	6,5	272	134,6
5. Преоценка по парти. реформа 1953 година	2.353	22,8	2.355	23,3	2.357	20,3	2.356	16,4	2.356	14,6	3	100,1
6. Сметки с банкови, спестовни и застрах. учреждения	1.156	11,2	1.518	15,0	2.132	18,4	3.303	23,0	4.010	24,8	2.854	346,9
от тях:												
а/ Българска извост. банка ..	486	4,7	644	6,4	865	7,6	1.619	11,3	1.925	11,9	1.439	396,1
б/ Държавна спест. каса ..	653	6,3	836	8,3	988	8,5	1.393	9,7	1.647	10,2	994	252,2
7. Междупанковни разплащания ..	204	2,0	330	3,3	372	3,3	516	3,6	557	3,5	273	196,1
8. Други изриви	1.073	10,2	1.187	11,7	1.706	14,7	2.454	17,1	3.010	18,6	1.137	160,7
Всичко ресурси	10.206	100	10.101	100	11.615	100	14.370	100	16.155	100	5.859	156,8

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
 Икономическо управление
 Начальник: /У. ДЕНОВ/

ТАБЛИЦА

за изпълнението на бюджета на Българска народна банка за 1960 година

		/в хил. лева/				
№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗХОДИТЕ	Първо-начално определени кредити	Кредити в края на годината	Изразходвано през годината	Икономии	
1	списъчен персонал Заплати	Центр.у-ние клонове 44.656	3.401 41.645	3.335 41.257	66 388	
2	несписъч. персонал Прибавки към заплатите	Центр.у-ние клонове 30	30 -	30 -	- -	
3	Канцеларски и стоп. разходи	Центр.у-ние клонове 6.376	2.347 4.299	2.345 4.298	2 1	
4	Командировки	Центр.у-ние клонове 1.000	450 460	449 460	1 -	
7	Доставка книги за библиотеката	25	25	21	4	
9	Режийни разноси за столовете	1.100	869	864	5	
11	Извънлимитни капитални вложения	320	320	320	-	
13	Облекло и постелен инвентар	312	333	330	3	
15	Ремонти инв. и инсталации	Центр.у-ние клонове 190	55 135	51 127	3 8	
18	Други разходи	229	259	253	6	
	Бюджетен резерв	100	100	-	100	
	Всичко:	59.945	60.335	59.719	616	

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА
Планово-икономическо управление

Началник:

/Г. Димов/

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Обр. 1-4

ЛИЧНО СТРОГО ПОВЕРЛИВО
ГОДИШЕН

БАЛАНС

ПРЕПИС

№ 12

на 31 ДЕКЕМВРИ

1960 год.

А К Т И В

П А С И В

	Суми		Суми
III. РЕЗЕРВНИ ФОНДОВЕ-БАНКИ И МОНЕТИ И БАНКОВИ И МОНЕТИ ЗА ОБРЪЩЕНИЕ	1 310 324 268 00	I. Фондове на банката	1 526 753 596 78
IV. Парични средства	62 562 580 70	II. РЕЗЕРВНИ ФОНДОВЕ-БАНКИ И МОНЕТИ И БАНКОВИ И МОНЕТИ ЗА ОБРЪЩЕНИЕ	3 641 015 431 40
V. СМЕТНИ ОТНОШЕНИЯ С М-ВО НА ФИНАНС. ЗА МОНЕТИ ЗА ОБРЪЩ.	44 320 233 40	III. Разплащания с М-вото на финансите за монети и обръщение	
VI. СЪПОЦЕННИ МЕТАЛИ	186 864 340 30	VI. Чужда валута и разплащания по чуждестранни операции	3 614 764 954 61
VII. ЧУЖДА ВАЛУТА И С/НИ ПО ЧУЖДА ОПЕРАЦИИ	3 017 272 166 21	VII. Разплащателни ЗАЕМНИ И ТЕКУЩИ СМЕТНИ предприятия	2 128 504 474 01
VII. РАЗПЛ. ЗАЕМНИ И ТЕКУЩИ СМЕТНИ	15 126 062 016 03	X. Акредитиви и др. разплащателни операции	12 198 544 56
XII. КАСОВО ИЗПЪЛ. НА СМЕТНИ държавния бюджет и бюджетните учреждения		XI. Финансиране на основния ремонт	742 654 361 36
XIII. Разплащания с банкови учреждения		XII. КАСОВО ИЗПЪЛ. НА СМЕТНИ държавния бюджет и бюджетните учреждения	4 313 258 508 63
XIV. Разни дебитора	566 700 509 33	XIII. Разплащания с банкови учреждения	4 009 864 455 57
XV. Съучастия И ЦЕННИ КНИЖА	37 364 599 64	XIV. Разни кредитори	128 345 120 22
XVI. Текущи сметки на организации и др.		XVI. Текущи сметки на организация и др.	618 787 015 21
XVIII. Междуклонови разплащания	118 473 225 548 52	XVII. Разплащания по странични средства	
XIX. Сметки на стопански предприятия на банката		XVIII. Междуклонови разплащания	119 030 606 622 21
XX. Основни средства	147 696 433 63	XXI. Корективни сметки	56 247 045 63
XXII. Капитални вложения на банката И ОСНОВЕН РЕМОНТ	14 901 085 56	XXII. Сметки по капитални вложения на банката	
XXIV. Ликвидационни заеми и сметки	67 864 279 00	XXIV. Ликвидационни заеми и сметки	
XXV. Резултатни сметки		XXV. Резултатни сметки	256 256 091 59
XXVI. Други активни сметки	4 090 161 46	XXVI. Други пасивни сметки	
Всичко	140 059 256 221 78	Всичко	140 059 256 221 78
Задбалансови сметки	4 948 262 747 37	Задбалансови сметки	4 948 262 747 37
А всичко	145 007 518 969 15	А всичко	145 007 518 969 15

гр. СОФИЯ 25 ЯНУАРИ 1961 г.

Съставил:

Нач. управление: *Кочев*

Главен счетоводител: *Грозданова*

845-ТД-1960

Написано в 4 еж.

№ 536/29 IV 61

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
A. Балансови сметки						
I. Фондове на банката						
1	Уставен фонд	-	800 000 000 00	1	-	800 000 000 00
2	Резервен фонд	114 989 44	610 151 978 48	2	-	610 036 989 04
3	Фонд за основните средства	3 188 570 49	97 705 270 76	3	-	94 516 700 27
4	Фонд амортизации	2 906 629 69	15 344 076 63	4	-	12 437 446 94
5	Специални фондове	603 745 97	10 368 206 50	5	-	9 762 460 53
7	Банкноти в обръщение	11 946 800 589 50	15 533 838 037 50	7	-	3 587 037 448 00
III. РЕЗЕРВЕН ФОНД - ИВИЕЛИ БАНКНОТИ						
103	Монети в обръщение	6 099 771 913 00	4 802 840 860 00	8	1 296 931 053 00	-
106	РЕЗЕРВЕН ФОНД - МОНЕТИ	10 180 660 00	64 158 643 40	106	-	53 977 983 40
114	БАНКНОТИ И МОНЕТИ НА ПЪТ	38 959 735 00	25 562 520 00	114	15 393 215 00	-
114	БАНКНОТИ И МОНЕТИ НА ПЪТ	1 232 131 580 00	1 232 131 580 00	114	-	-
IV. Парични средства						
11	Каса	51 869 481 250 34	51 806 918 669 64	11	62 562 580 70	-
9	ЗАПЛАТЕНИ СУМИ НА М-ВО НА ФИНАНС. ЗА ПУСНАТИ ЗА ОБРЪЩЕНИЕ МОНЕТИ	44 328 233 40		9	44 328 233 40	-
14	Скъпоценни метали	376 928 804 00	199 064 463 70	14	186 864 340 30	-
VI. Чужда валута и разплащания по чрждестранни операции						
15	Чуждестранни банкноти и монети и чуждестранни кореспонденти	25 969 075 03	19 722 722 43	15	6 246 352 62	-
16	Чуждестранни кореспонденти - НЛИРИНГ СМЕТКИ	635 780 133 63	2 748 342 313 96	16	91 750 038 92	2 204 312 239 23
17	Чуждестранни кореспонденти - ДРУГИ С/КИ	4 500 838 022 34	4 894 487 524 74	17	68 628 188 56	462 277 690 96
18	Чуждестранни кореспонденти - БЛОН. С/КИ	3 404 480 896 04	4 096 429 943 73	18	53 921 618 21	745 870 655 90
19	Чуждестранни преводи	9 783 194 12	411 439 62	19	9 586 961 74	315 206 24
20	Чуждестранни акредитиви - износ	102 629 097 63	108 248 326 39	20	-	5 619 228 74
21	Чуждестранни акредитиви - внос	118 553 267 82	101 682 010 82	21	16 871 257 00	-
22	Чуждестранни акредитиви - ПРОВИЗИИ ПО ЧУЖДЕСТР. АКРЕДИТИВИ	101 682 010 82	118 553 267 82	22	-	16 871 257 00
23	Текущи сметки - местни лева	4 065 602 63	6 570 816 62	23	-	2 504 213 99
6	НЕИЗПЛАТЕНИ ЧУЖДЕСТРАННИ ПРЕВОДИ	21 733 878 03	42 096 030 51	6	-	20 362 152 46
13	РАЗПЛАЩ. С ДЪРЖ. ПО ВЪН. КРЕДИТИ	2 748 337 383 96	635 775 203 63	13	2 204 312 239 23	91 750 038 92
24	ЧУЖДЕСТР. КОРЕСПОН. В ЛЕВА	322 992 864 81	231 468 536 76	24	112 568 913 56	21 028 527 51
25	ТЕН. С/КИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	1 101 808 373 37	692 363 452 66	25	453 386 574 37	43 943 653 66
	Пренос	84 724 055 501 14	88 885 237 893 32		4 621 351 588 61	8 782 533 982 79

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	РАЗПЛАЩ. ЗАЕМНИ И ПРОНОС. VII. РАЗПЛАЩ. ЗАЕМНИ И ПРОНОС.	84 724 052 501 14	88 885 237 895 32		4 621 351 588 61	8 782 533 982 79
34	Предприятия от промишлеността { Разплащ. с/ки	51 248 600 465 37	51 985 231 724 82	34	-	736 631 259 45
35	{ Заемни "	52 683 069 615 90	46 864 683 747 47	35	5 818 383 868 43	-
38	Предприятия от селското стопанство { Разплащ. с/ки	2 464 045 223 47	2 524 593 872 55	38	-	60 548 649 08
39	{ Заемни "	1 588 310 409 33	1 236 707 959 92	39	351 602 449 41	-
46	Предприятия от търговията и изкупуването { Разплащ. с/ки	9 566 415 757 23	10 208 142 812 38	46	-	641 727 055 15
47	{ Заемни "	100 723 483 483 88	93 986 486 279 51	47	6 736 999 204 37	-
50	Предприятия от транспорта { Разплащ. с/ки	8 242 996 620 30	8 343 478 923 35	50	-	100 482 303 05
51	{ Заемни "	459 349 080 42	419 288 369 88	51	40 060 690 54	-
64	Трудово-кооперативни земед. стопанства { Текущи с/ки	9 339 365 122 28	9 870 474 669 88	64	-	530 909 361 60
65	{ Заемни "	7 918 818 063 21	7 112 390 559 17	65	806 127 504 04	-
66	Разни предприятия { Разплащ. с/ки	1 033 381 010 16	1 091 586 655 84	66	-	58 203 643 68
67	{ Заемни "	13 043 299 97	12 681 750 76	67	361 549 81	-
70	Заемни на частни стопанства			70		
81	Просрочени заеми	14 975 888 420 04	12 603 661 670 01	81	2 372 226 750 03	-
86	СРЕДСТВА СЪС СПЕЦ. ПРЕДНАЗНАЧ. XI. СПЕЦ. С-НИ ПО РАЗПЛАЩАНИЯТА			86		
86	акредитиви	495 008 040 96	499 394 587 00	86	-	4 586 346 04
87	Особени сметки	475 349 905 71	478 141 951 81	87	-	2 791 846 20
88	Плащания чрез лимит. чек, книжки	451 063 965 13	453 646 010 67	88	-	4 582 043 52
89	Акцептирани чекове	64 669 956 98	64 908 063 78	89	-	238 106 80
91	СРЕДСТВА СЪС СПЕЦ. ПРЕДНАЗНАЧ. XI. СПЕЦ. С-НИ ПО РАЗПЛАЩАНИЯТА			91		
91	Амортизационни отчисления на предпр.	1 592 833 882 10	1 814 715 893 85	91	-	221 882 011 85
113	РАЗНИ СРЕД.И С-ВЕ СЪС СПЕЦ.ПРЕД. XII. Разплащания с държавния бюджет и бюджетните учреждения	3 231 103 346 89	3 751 875 696 10	113	-	520 772 349 51
92	Приходи по републиканския бюджет	52 958 860 499 49	54 017 216 070 92	92	-	1 058 355 571 43
93	Разходи по републиканския бюджет	44 935 201 790 67	44 935 201 790 67	93	-	-
94	БЮДЖЕТ. С/КИ НА НАРОД. СЪВЕТИ	21 594 161 983 68	21 775 261 927 84	94	-	181 099 944 16
95	Разпр. прих. по бюджета на републиката	10 904 899 606 09	10 904 899 606 09	95	-	-
96	ИЗВЪНЕБЮДЖЕТНИ С/КИ	7 162 115 946 52	7 556 835 595 08	96	-	394 720 648 56
97	ИЗВЪНЕБЮДЖ. С/КИ НА НАРОД. СЪВЕТИ	1 177 812 092 90	1 500 783 347 37	97	-	322 971 254 47
99	Преценка по паричната реформа 1952 г.	-	2 356 111 090 01	99	-	2 356 111 090 01
100	XIII. ИНИЦИАТИВИ С БАНКОВИ УЧРЕЖДЕНИЯ			100		
100	Българска инвестиционна банка	19 960 193 049 94	21 885 618 603 01	100	-	1 925 423 553 07
101	Държавна спестовна каса	6 801 326 186 75	8 448 202 895 12	101	-	1 646 876 708 37
102	Държ. застрахователен институт	174 963 087 60	612 525 281 73	102	-	437 562 194 13
	Пренос	516 960 587 420 13	516 202 188 142 41		20 747 413 604 64	19 989 014 326 92

Сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	Пренос	1 677 499 425 134 21	1 677 293 777 523 01		139 972 400 695 76	139 766 753 084 56
	XXI. Корективни сметки					
138	Изхажяване на основните средства	1 055 735 01	54 235 468 37	138	-	53 179 733 36
139	Изхажяване на малоц. и малотр. предмети	275 984 87	3 343 297 14	139	-	3 067 312 27
	XXII. КАПИТ. ВЛОЖ. НА БАНКАТА И ОСНОВЕН РЕМОТ					
140	Незавършени вложения	1 133 313 10	825 268 00	140	708 043 10	-
141	Незавършени вложения	4 651 880 43	221 300 50	141	4 430 579 93	-
	XXIV. Ликвидационни заеми и сметки					
145	Разноски за основен ремонт	1 454 817 59	1 454 817 59	145	-	-
146	Ликвидация на основни средства	880 84	880 84	146	-	-
147	Вноски с инвестиц. предназначение	10 368 341 50	605 880 97	147	9 762 460 53	-
154	Облигации и съкровищни бонове	34 693 633 92	34 693 633 92	154	-	-
82	СЪДЕБНИ ВЗЕМАНЯ	33 774 677 80	8 448 101 09	82	25 326 576 71	-
161	Заеми на кооперации без стоково материално покритие	1 247 095 41	1 247 095 41	161	-	-
164	Ликвидационни заеми на ТКЗС	51 575 732 71	14 949 955 69	164	36 625 777 02	-
171	Заеми на разни лица	3 569 689 07	1 466 863 01	171	2 102 826 06	-
183	ВЗЕМАНЯ ОТ ПРЕД. И КООП. ОБЯВЕНИ В ЛИКВИДАЦИЯ	5 199 170 28	1 390 071 07	183	3 809 099 21	-
	XXV. Резултатни сметки					
186	Лихви	562 275 949 56	562 275 949 56	186	-	-
187	Разлика курса от камбио	11 538 925 87	11 538 925 87	187	-	-
188	Други доходи	48 908 218 65	48 908 218 65	188	-	-
189	Други разходи	5 602 258 64	5 602 258 64	189	-	-
190	Административно-управленчески разходи	61 416 746 30	61 416 746 30	190	-	-
191	Суми за минаване в загуба	4 820 622 74	4 820 622 74	191	-	-
192	ЗАГУБИ	509 922 632 09	746 178 723 68	192	-	236 256 091 59
	XXVI. Други активни и пасивни сметки					
193	Вноски за гаранция			193		
194	Стопански материали	7 543 644 55	6 520 795 36	194	1 022 849 19	-
195	Малоценни и малотрайни предмети	3 305 970 92	238 658 65	195	3 067 312 27	-
196	Разходи за следващи периоди			196		
197	Приходи за следващи периоди			197		
	Всичко	1 678 863 761 056 06	1 678 863 761 056 06		140 059 256 221 78	140 059 256 221 78

№ на сметката	Наименование на сметките	Обороти		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	СТАТИСТИЧЕСКИ СМЕТКИ					
	Б. ВЕДЛИВИ					
	I. Обезпечения					
203	Обезпечения по ликвидационни кредити	12 444 867 36	12 444 867 36	203	-	-
204	ДЕПОЗИТИ ЗА ОБЕЗПЕЧЕНИЯ Депозити по ликвидационни кредити	39 571 968 48	2 606 636 80	204	36 965 331 68	-
205	Депозанти по обезпечения	2 981 930 72	39 947 262 40	205	-	36 965 331 68
	ЕМИСИИ - БАНКНОТИ					
	II. Резервни фондове					
208	Банкноти	6 527 998 295 00	6 527 998 295 00	208	-	-
209	Монети	10 201 280 00	10 201 280 00	209	-	-
210	Банкноти и монети изпратени другаде	1 599 400 090 00	1 599 400 090 00	210	-	-
211	Банкноти в банковите клонове	3 295 095 855 00	3 295 095 855 00	211	-	-
212	Монети в банковите клонове	8 697 155 00	8 697 155 00	212	-	-
213	Резервни фондове на път	282 016 880 00	282 016 880 00	213	-	-
214	Банкноти в главната каса	561 517 110 00	561 517 110 00	214	-	-
215	Монети в главната каса	7 521 500 00	7 521 500 00	215	-	-
216	Неотворени пратки с банкноти и монети	392 094 160 00	392 094 160 00	216	-	-
217	Негодни банкноти за унищожение	233 144 270 00	233 144 270 00	217	-	-
218	БНБ за банкноти и монети	10 233 663 935 00	10 233 663 935 00	218	-	-
219	Банкноти получени от печатницата	3 501 525 161 00	3 501 525 161 00	219	-	-
220	Монети получени от М-во на финансите	48 838 568 40	48 838 568 40	220	-	-
221	Главна каса за банкноти и монети	3 550 363 729 40	3 550 363 729 40	221	-	-
280	РЕЗЕРВНИ ЕМИСИИ - БАНКНОТИ	1 998 465 000 00	203 065 000 00	280	1 795 400 000 00	-
281	ГЛАВНА КАСА ЗА БАНКНОТИ	205 065 000 00	1 998 465 000 00	281	-	1 795 400 000 00
	III. Документи за инкасо					
226	ИЗПРАТЕНИ ЗА ИНКАСО ПЛ. ИСКАНИЯ Изпратени за инкасо платения	66 991 405 623 95	65 800 837 390 09	226	1 190 568 233 87	-
228	ПРОСРОЧЕНИ РАЗПЛАЩ. СМЕТКИ Изпратени просрочени разплащ. сметки	13 224 911 256 00	13 016 479 099 26	228	208 432 156 74	-
231	Други документи за инкасо другаде	124 942 003 03	108 886 465 93	231	16 055 542 10	-
232	Документи изпратени за инкасо в чужбина	253 748 511 90	229 752 603 40	232	23 995 908 50	-
233	Документи получени за инкасо от чужбина	196 371 033 80	133 668 233 80	233	22 702 800 00	-
234	Седанти	79 266 491 117 20	80 728 245 758 41	234	-	1 461 754 641 21
230	ДРУГИ ДОКУМЕНТИ ЗА ИНКАСО У НАС	296 60	296 60	230	-	-
	Пренос	192 528 476 602 85	192 528 476 602 85		3 292 119 972 89	3 292 119 972 89

№ на сметката	Наименование на сметките	Оборотн		№ на сметката	Остатъци	
		Дебит	Кредит		Дебит	Кредит
	Пренос	192 528 476 602 85	192 528 476 602 85		3 292 119 972 89	3 292 119 972 89
	ПАЗЕНЕ					
	IV. Ценности за пазене					
237	Депозити за пазене	66 248 073 27	56 363 25	237	66 191 712 02	-
238	Депозанти	54 463 25	66 246 175 27	238	-	66 191 712 02
	V. Държавни ценни материали за отчитане					
239	Държавни ценни материали	402 503 541 44	204 676 346 26	239	197 827 195 18	-
240	Държавно хранилище	204 676 323 76	402 503 518 94	240	-	197 827 195 18
	VI. Акредитиви и гаранции					
275	ДЕБ. ПО ЧУЖ. ГАР. И АКРЕДИТ. - ВНОС	869 516 569 26	696 539 227 38	275	172 977 341 68	-
241	Открити акредитиви	284 227 631 42	284 227 631 42	241	-	-
276	КРЕД. ПО ЧУЖД. ГАРАН. И АКРЕД. - ВНОС	743 301 410 33	916 278 732 01	276	-	172 977 341 68
242	Длъжници по гаранции	2 200 00	2 200 00	242	-	-
277	ДЕБ. ПО ГАР. И АКР. БЕЗ ПОКРИТ. - ВНОС	560 887 293 08	461 736 529 02	277	99 150 768 06	-
243	Гаранции и акредитиви	284 222 374 22	284 222 374 22	243	-	-
278	ДЕБИТ. ПО КОМПЕС. АКРЕДИТИВИ	8 342 995 81	8 180 347 15	278	162 548 66	-
279	КРЕД. ПО ГАР. И АКРЕД. - ВНОС БЕЗ ПОКРИТИЕ И КОМПЕСАЦ. АКРЕДИТИВИ	469 286 073 54	568 599 390 26	279	-	99 313 316 72
	VII. Държавни бюджетни кредити					
244	Кредити по републиканския бюджет	21 083 155 566 50	21 083 155 566 50	244	-	-
246	Държавата за кредити по републ. бюджет	21 008 375 855 73	21 008 375 855 73	246	-	-
	IX. Разни					
255	Разни активни статистически сметки	3 725 526 848 27	2 627 595 897 76	255	1 097 930 950 51	-
256	Разни пасивни статистически сметки	2 627 219 496 81	3 725 150 447 32	256	-	1 097 930 950 51
	X. Вземания и задължения на държавата поети за ликвидация от БНБ					
265	Задължения към погасителната каса	972 033 21	446 748 39	265	525 284 82	-
266	Задълж. по заеми от заема на бежанците	436 415 31	305 607 91	266	130 807 40	-
267	Задълж. по заеми за икономичен строеж	222 741 81	90 030 38	267	132 711 43	-
268	Задълж. по заеми на новобрачни двойки	627 101 22	118 833 54	268	508 267 68	-
269	Държавата от вземания и задължения за ликвидиране от БНБ	1 407 218 59	23 309 476 96	269	-	21 902 258 37
270	Заеми на тютюногърговци	21 026 347 85	446 084 37	270	20 580 263 48	-
271	Заеми на заселници в Беломорието	24 923 56	-	271	24 923 56	-
	Всичко	244 890 740 103 09	244 890 740 103 09		4 948 262 747 37	4 948 262 747 37

